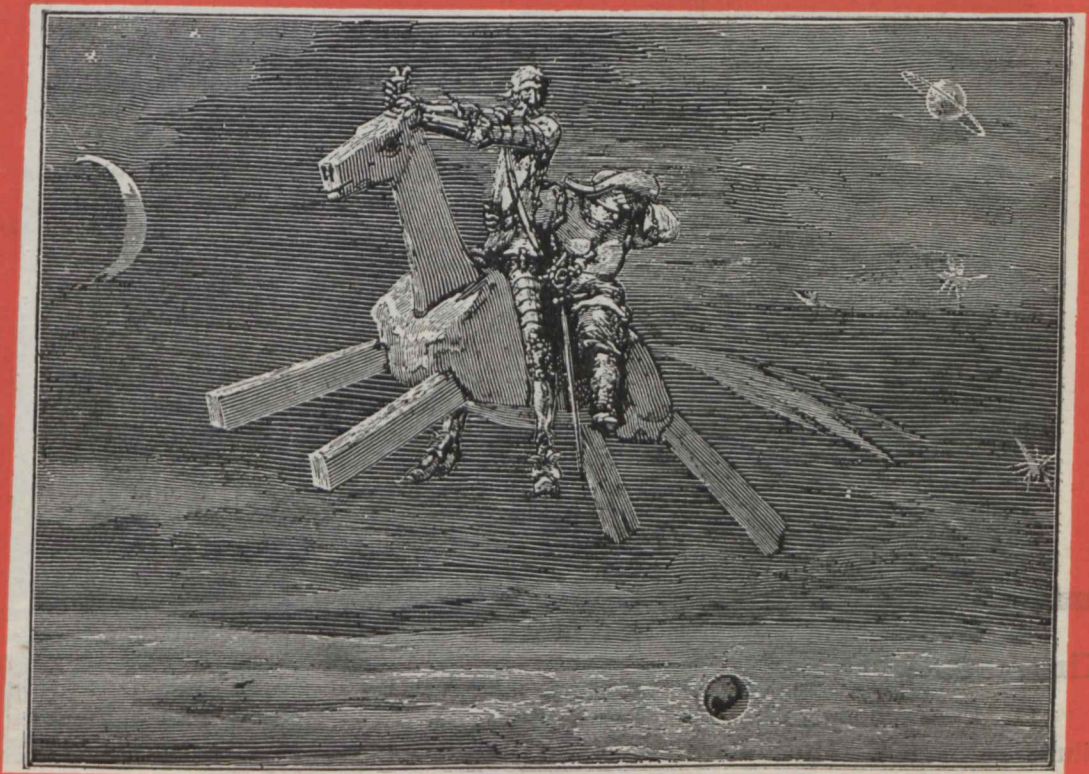

HIND 20 MARKA

NOORUS MAA

EESTI NOORSOO AJAKIRI
ESIMENE AASTAKÄIK

NR. 13

VIINAKUU

1926

S I S U.

Lafcadio Hearn: Mimi-Nasi-Hoici. — H. G. Wells. — K. Niitmaa: Oktoober. K. Hänninen: Jäämere kangelane. — H. G. Wells: Äpiornise saar. — V. Krõmov: Kääbuspuudest ja muist asjust. — O. K.: Gustave Doré. — Noorte vald. Võistlusi ja ülesandeid — Toimetuselt — Noorusmaalased omavahel. Male. Kabe.

Paneme kõigile noorusmaalasile veel südamele Noorusmaa levitamise. Vähe on sellest kui teie saate oma numbri kätte, loete seda ja olete rahuldatud. Noorusmaa elab alles oma esimest eluaastat, ta edespidine käekäik ripub sellest kui palju tal on toetajaid sõpru. Mida enam lugejaid-tellijaid, seda kindlamini seisab ta jalul, seda rohkem suudab pakkuda, seda pildirikkam, suurem ja enam sisaldavam saab ta olla. Hoolitsegu sellepärast iga noorusmaalane selle eest, et kasvaks Noorusmaa lugejatepere. Vähemasti ühe uue lugeja peaks tooma juure igaüks.

Kirjakast.

E. M. — Mõistatus liig pikk ja vähetülev. I. K. — Hälvind lind ja Sügisviulid — nõrgad. Ain Soilavoo — Vastus Noorte vallas, teised ei. F. Onemar ja mitmed teised — Raadioaparaadi loosimisest võtavad muidugi osa ka need, kes tellinud Noorusmaa III ja IV veerandaasta. H. Helm — lühendatult võiksime tarvitada. B. M-en — Haige ei. Panderolli Volli: Angerjapütüdjad — ei. A. M. — Andke kahekordselt saadetud numbrid tutvumiseks neile, kellest loota uusi Noorumaa sõpru.

Kaanepilt — G. Doré: Don Quijote ja Sancho Pansa ratsutavad läbi õõ.

NOORUSMAA

EESTI NOORSOO AJAKIRI

Nr. 13.

Viinakuu

1926.

Toimetuse juhatajad: J. Käis, M. Laarman, E. Martinson. :: Vastutav toimetaja E. Martinson. :: Väljaandja: Eesti Õpetajate Liit. :: Toimetuse ja talituse: Tallinn, Rataskaevu nr. 22. Toimetuse kõnetunnid esmaspäeval ja reedel k. 12—1.

A. Peerna.

Habemeajaja.

Mimi-Naši-Hoiči.

Lafcadio Hearn'i jaapani muinasjutt. Inglise keelest G. Tammes.

Rohkem kui seitsesada aastat tagasi lõppis Dan-no-ura lahinguga šimonoseki merekitsuses kauakestnud sõda Heike ehk Taira ja Genji ehk Minamoto suguharude vahel. Siin hukkus Heike suguharu täiesti ühes naiste ja lastega ning alaealise keisriga, keda nüüd mälestatakse Antoku Tenno nime all. Ja sellel merel ning rannal uivad vaimud juba seitsesada aastat...

Sääl leidub imelikke merevähju, kelle seljal on inimese nägu — neid hüütakse Heike vähjadeks, sest nad olevat Heike sõdurite vaimud. Ning kogu rannal võib näha ja kuulda palju. Pimedail õil vilguvad tuhanded õudsed tuled ranna ja lainete kohal — kahvatumad tuled, mida kalurid hüüavad Oni-bi ehk „tondi tuledeks“, ja kui merel tõusevad tuled, kostab säält paugutamine, ragin ja kohin, nagu kauge lahingu müra.

Varemail aastail olid Heiked palju rahutumad kui praegu. Nad tõusid vee-pinnale, kui silmasid öösi mööduvat laeva ja katsusid seda uputada, ning valvasid igal ajal ujujaid, et neid kiskuda põhja.

Surnute rahustamiseks ehitati Buddha tempel Amidaji šimonoseki linna; selle naabruses, ranna ligidale asutati surnuaid, kuhu säeti üles hauakivid hukkunud keisri ja tema kõrgete vasallide nime-dega; ning aeg-ajalt peeti siin Buddha usu kombe järele jumalateenistust hingede rahustamiseks. Pärast templi ehitamist ja hauakivide ülessäädmist jäid Heiked rahulisemaks, kuid vahete-vahel teevad nad imelikke asju, millest selgub, et nad veel pole leidnud õiget rahu.

Mõnisada aastat tagasi elas Akamagasekis pime mees nimega Hoiči, kes oli kuulus lugulaulude laulja ja biva¹⁾ mängija. Juba lapsena ületas ta kõik laulus ja bivamängus, kuid elukutselise-na bivamängijana sai ta kuulsaks Heike ja Genji kurbmängu lauludega; räägiti, et kui ta Dan-no-ura lahingu laulu laulis, isegi vaimud ei suutnud varjata oma pisaraid.

Väljaspool suurt vaimuandi oli Hoiči

väga vaene; kuid tal oli hää sõber, kes teda aitas. Amidaji preester oli vaimustatud luule- ja muusikaarmastaja, ning ta kutsus sagedasti Hoiči tempelisse mängima ja laulma.

Hiljem, olles tillatatud Hoiči suurest andest, pani preester temale ette pidada templit omaks koduks; see ettepanek võeti tänuga vastu. Hoiči sai ühe toa templi ruumes ja korteri ning toidu eest tuli tal ainult muusikaga ja lauluga mõnel vabal õhtul tänada preestrit.

Ühel suisel ööl kutsuti preester surnud koguduseliikme juure palveid pidama ning Hoiči jäi üksi templisse. Oli palav öö ja pime mees astus rõdule, et end veidi jahutada. Rõdu ees oli väike lilleaid Sääl ootas Hoiči preestri tulekut ja mängis ajaviiteks bivat. Kesköö möödus, kuid preester ei tulnud veel. Õhk oli liig palav kinniste uste taga puhkamiseks ja Hoiči jäi välja. Viimaks kuulis ta samme aia värava poolt. Keegi tuli läbi aia, astus veranda poole ja seisatas Hoiči ees — kuid see ei olnud preester. Sügav hää, karm ja käskiv, nagu samurail, hüüdis:

„Hoiči!“

Hoiči oli liig ehmunud, et kohe vastata; hääl kamandas jälle:

„Hoiči!“

— Jah! — vastas viimane, kartes kurja, käskivat häält. — Ma olen pime. Ma ei tea, kes mind kutsub.

„Pole põhjust karta“, rahustas võõras hää, rääkides pehmemalt. Ma elan selle templi läheduses ja mind saadeti sinu juure. Minu praegune härra, kes väga kõrgest seisusest, peatus täna Akamagasekis ühes hiilgava saatkon-naga. Ta tahtis näha Dan-no-ura lahingu kohta ja täna täitis ta oma soovi. Kuuldes sinu bivamängimise osavusest ja kõrgest lauluandest soovib ta sinult kuulda kuulsat lahingulaulu. Võta oma mänguriist ja tule minuga kaasa, sest kõrge seltskond ootab.“

Noil päevil polnud kerge jätta samurai käsk täitmata. Hoiči tõmbas sandaalid jalga, võttis biva ja lahkus tempelist ühes võõraga, kes teda hoolsasti

1) biva — mandoliini taoline keelpill.

Herbert George Wells.

H. G. Wells sai hiljuti 60-aastaseks. Tal on mõndagi sarnast joont teiste kuuekümnne-aastaste maailmakuulsustega, nagu veebruari lõpus oma sünnipäeva pühitsenud prantslase Romain Rolland'i ja augustikuul Bernard Shaw'ga: kõik nad on märganud, et praegune maailm ei ole küllalt häa, et see peab paranema, ja kõik nad on aidanud seks kaasa oma kirjandusliku loominguga.

Wells'i maailm on aga koguni uus nende kahe kõrval. Nagu temast vanem ning juba paarkümmend aastat surnud

prantslane Jules Verne, ta on loonud teaduse põhjal oma fantastilise maailma. On kogu maailmas tuntud ta romaanid „Aja masin“, „Reis kuu pääle“, „Kui magaja ärkab“, „Sabagatähe aastal“ jne.

Wells ei näe tulevikuski tehnika ja teaduse edust üksi maailmaparanemise võimalusi — see on inimene, kes peab mõjuma kaasa oma õiglusetundega.

Suur kirjanik on väljendanud end ka maailmasõja ajal ning pärast seda, esinedes suurema sõjavastasena.

juhtis, sundides ruttu kõndima. Juhtija käsi oli nagu rauast ja sõjariistade kõlin saatis tema samme.

Hoiči esimene ehmatus möödus: ta leidis, et teda suur õnn oli külastanud, sest samurai sõnade järele oli see härra väga kõrgest soost, arvatavasti esimese klassi daimyo. Äkki peatus samurai ja Hoiči aimas, et nad on jõudnud suure värava ette. Ta imestas sellest, sest naabruses polnud kuski nii laia väravat, pääle Amidaji surnuaia päävärava.

„Kaimon!(*) hüüdis samurai. Värav avati ja Hoiči ning samurai astusid sisse. Nad sammusid läbi aia ja seistasid uue sissekäigu ees. Samurai hüüdis valjusti: „Sääl sees! Ma tōin Hoiči kaasa!“ Kuuldus hulkade ruttamine, vaheseinte libisemine, uste avamine ja naiste hääled. Naiste kõnest võis kuulda, et nad olid õuedaamid, kuid Hoiči ei suutnud ikkagi taibata, kus ta viibib. Tal polnud ka aega mõtlemiseks. Ta aidati kõrgest trepist üles. Selle viimasele astmele kästi jätta sandaalid, ja naise käsi saatis Hoiči edesi läbi lõpmatute saalide, üle poleeritud ja mattidega kaetud põrandate kuhugi lossi keskkoha.

Sääl oli arvatavasti hulk rahvast koos, sest lehtede kahisemisena metsas kostis siidi kahin. Rahvahulk ajas sosinal juttu ja peente kõnekäänude järgi võis aimata kõnelejate kuuluvust kõrgemasse seltskonda.

Hoiči'le anti padi istumiseks ja lasti temal veidi puhata. Kui ta oma biva hääle oli säändnud, lähenes temale üks kõrgest soost daam ja ütles: „Soovitakse kuulda Heike lugulaulu biva saatel. Et Heike laulu võimatu ühe ööga ette kanda, sellepärast küsis Hoiči, millist osa soovivad kuulda kõrged käskijad.

Naisterahva häälel vastas: „Laulge Dan-no-ura lahingulugu — selles on kurbus kõige sügavam“.

Siis tõstis Hoiči hääle ja laulis lahingust soolasel merel ning ta biva kõlas nagu aerude raksumine ja tormavate laevade kohin, nagu noolte vihin ja mõõkade kõlin vastu teras-kiivreid. Ning paremal ja pahemal pool temast tõusid

*) Kaimon! hüüdsõna või käsk värava-vahtidele värav avada.

imestushüüded ja ta võis kuulda tagasihoitud sosinat: „Ah kui osav kunstnik! Iialgi pole ma sarnast mängu kuulnud!“ — Kuski üle riigi pole teist sarnast lauljat!“

Kuuldud kiitus andis Hoičile vaimustust juure ja ta laulis ning mängis veel paremini kui enne. Ja imestushüüded aina kasvasid.

Aga kui ta jõudis kohani, kus kirjeldatakse ilu ja abituse saatust — naiste ja laste kurba hukkumist, — ja Nii-no-Ama surmahüpet keiserliku printsiga süles, — siis tõstsid kõik kuulajad õudse ahastuskisa, mis ajas pääle külmavärinad. See valu- ja kurbusehüüded oli nii metsik ja kestis nii kaua, et pime mees ehmus hirmsasti. Kui ulumne ja nutt viimaks lõppis, valitses saalis surmavaikus. Siis kostis jälle naise hääle. Ta ütles: „Meie olime kuulnud teie haruldasest andest laulus ning mängus ja teadsime, et selles teile keegi järele ei jõua, kuid siiski ületas teie osavus kõik meie lootused. Meie käskija on väga rahul teiega ja tahab teid vääriliste kingitustega tänada. Kuid ta soovib, et teie mängiks site temale veel kuus ööd, mil ta viibibsiin. Homme öösel tulete siia samal tunnil. Sama mees, kes teid täna saatis, läheb teie järele. . . Siis on mul veel midagi öelda. Nõutakse, et teie kellelegi ei räägi oma öisest mängust, kuni meie käskija siin viibib. Ta reisib salaja ja ei soovi, et keegi kuuleks tema peatusest Akamagasekis. Nüüd olete vaba ja võite minna tagasi oma tempelisse.

Hoiči tänas viisakalt ja naise käsi saatis ta lossist välja, kus teda ootas endine saatja. See saatis teda templi rõduni ja soovis talle hääd ööd.

Päike oli tõusmas, kui Hoiči jõudis koju; tema äraolekut ei pannud keegi tähele, sest preester tuli hilja koju ja arvas, et Hoiči magab. Päeva jooksul puhkas Hoiči ja ei rääkinud kellelegi imelisest juhtumusest. Järgmisel ööl ilmus jällegi samurai ja viis ta kõrge seltskonna ette, kus ta endise eduga laulis ja mängis peaaegu koiduni. Aga sellel ööl pandi templis tähele, et Hoiči puudub ühes bivaga. Kui Hoiči tagasi jõudis, laskis preester teda enese juure kutsuda ja küsis sõbralikult:

„Kus teie käisite? Meie olime siin suures ärevuses teie pärast, sest nii hilja üksinda väljas käia on kardetav, eriti veel pimedas. Miks ei rääkinud teie enne seda minuga? Oleksin teile teenri saatjaks annud.“

Hoiči vastas põigeldes: „Andke andeks, hää sõber! Mul oli üks väike eraasi õiendada ja ma ei saanud teisiti hakkama.“

Preester imestas, nähes et Hoiči midagi nagu varjab: see polnud loomulik, ning preester kartis, et pime mees on kurjadest vaimudest võrgutatud. Ta ei esitanud küsimusi, vaid käskis teenijail Hoiči silmas pidada ja temale minna järele, kui ta templist peaks lahkuma.

Järgmisel ööl nähti, et Hoiči läks jälle templist välja; teenijad süütasid kohe omad laternad ja jälgisid Hoičit. Öö oli pime ja vihmane ning enne, kui templi teenijad suurele teele jõudsid, kadus Hoiči äkki kui tina tuhka. Mehed otsisid kõik teeärsed majakesed läbi, kus Hoiči vahest armastas käia, kuid keegi polnud näinud pimet biva-kunstnikku. Viimaks, kui teenijad mere kallast mööda koju poole tulid, kuulsid nad oma kirjeldamata üllatuseks biva kõlinalat kostvat Amidaji surnuaialt. Pääle mõne nõidusliku tule — nagu neid pimedail ööl sääil harilikult näeb — oli kõik selles suunas pigimust. Mehed jooksid surnuaiale ja laternate abiga leidsid Hoiči, kes üksinda vihma all Antoku Tenno hauakivi ees istus ja vaimustusega laulis kõrval häälal Dan-no-ura lahingu laulu. Ja tema taga ja tema ümber ja igalpool hauakivide tipul lõkendasid surnute tuled nagu küünlad. Kunagi enne seda ei ole sureliku silm koos näinud nii suurt hulka Oni-bi tulesid... „Hoiči San! Hoiči San!“ hüüdsid teenrid, — „Teid võrgutatakse!“

Pime mees ei kuulnud neid. Ta kõlistas ja väristas biva keeli ning laulis veel ägedamini Dan-no-ura lahingu laulu. Teenrid haarsid ta mantlist kinni ja karjusid talle kõrvu:

„Hoiči San! Hoiči San! Tulge kohe meiega ühes koju!“

Siis vastas pime: „Pole ilus sarnasel

kombel mind segada, kui ma kõrge seltskonna ees mängin.“

Ehkki ümbruskond oli väga õudne, pahvatasid teenrid nende sõnade üle naerma. Nad nägid, et Hoiči oli kurjade vaimude võrgus, tõstsid ta jalule ja viisid pool-vägisi templisse, kus temale pandi selga kuivad riided ja sunniti sööma ja jooma. Siis nõudis preester täielikku seletust oma sõbra ime-likust ülalpidamisest.

Hoiči kõhkles kaua; kuid aru saades, et ta tõesti on pahandanud oma ülalpidamisega preestrit ja kogu templi-rahvale sünnitanud suurt ärevust, rääkis ta viimaks kõik, algades esimesest samurai külaskäigust.

Siis kostis preester: „Vaene Hoiči! Olete suures hädaohus! Õnnetu mõte, minu eest seda varjata! Teie üllatav muusikaand on teid viinud veidrase hätta. Viimasel ajal pole teie ühtki maja külastanud, vaid olete ööd mööda saatnud surnuaial, Heike'de mälestus-kivide keskel; ning sel ööl, kui meie rahvas teid koju tõi, olite vihma all Antoku Tenno hauakivi ees istumas. Kõik mis kuulsite oli ainult ettekujutus, välja arvatud surnute kutse. Kord neile alistudes asetute nende võimusesse. Kui jälle täidate nende käsku, siis rebivad nad nüüd teid tükkideks. Nad oleksid teid nii-kui-nii varem või hiljem hävitanud... Ma ei saa tänaseks ööks jääda koju — olen kutsutud pidama ohvriteenistust, kuid enne minekut on tarvis teie keha kaitsta pühade kirja-dega hädaohtu eest.“

Õhtu tulekul tõmbasid preester ja tema abiline Hoičil riided seljast, võtsid kirjutus-pintslid ning katsid tema rinna ja selja, pää ja kaela, liikmed ja isegi jalatallad püha sutra Hannya-šin-Kyo sõnadega. Kui see tehtud, ütles preester: „Täna õhtul, kui olen läinud, peate teie istuma rõdule ja ootama. Teid kutsutakse, kuid sündigu mis tahes, ei tohi teie vastata ega ennast liigutada. Vaikige, nagu istuksite mõttes. Kui end pöörate või mingit häält teete, rebitakse teid tükkideks. Ärge kartke; ja ärge mõtelge appi kutsuda, sest abi ei suuda teid päästa. Kui toimetate täpselt nii, nagu ma seletasin, möödub hädaoht ja teil pole midagi karta.“

Õõsi, kui preester ühes abilisega ära läks, istus Hoiči rõdule, nagu preester oli käskinud. Ta asetas biva enda kõrvale ja võttis sügavais mõtteis viibiva mehe poosi. Ta katsus mitte köhida ja hingas ettevaatlikult. Nii istus ta neli tundi. Siis lähenesid kustki kaugemalt rasked sammud. Nad tulid läbi aia, keersid rõdu ette ja kadusid.

„Hoiči!“ hüüdis sügav hää. Kuid pime mees vaikus hinge kinni pidades.

„Hoiči!“ kordas hää vihaseks. Kui vastust ei tulnud, karjus hää veel kord metsikus vihas:

„Hoiči!“

Hoiči jäi vaikseks kui kivi, ja hää urises:

„Tarvis vaadata, kus on see mees“. Kostasid rasked sammud rõdul ja peatusid Hoiči kõrval. Siis järgnes kauakestev õudne vaikus ja pime mees võis kuulda oma südame peksmist.

Viimaks kõlas tusane hää tema kõrvu:

„Siin on biva, kuid biva mängijast näen ma ainult kaht kõrva. Nüüd on selge, miks ta ei vasta: temast pole muud järele jäänud kui ainult kõrvad... Ma pean need kõrvad oma käskijale viima, et täita käsk nii hästi kui see mul võimalik...“

Siis tundis Hoiči, kuidas raudsed sõrmed tema kõrvad ära rebisid! Valu oli suur, kuid ta ei karjatanud. Rasked sammud kadusid aias, järgnes sega-

matu vaikus... Pime mees tundis mõlemast haavast sooja vere kaelale nirisevat, kuid ta ei tohtinud end liigutada...

Enne päikese tõusu jõudis preester tagasi. Ta ruttas üles rõdule ja karjatas hirmust nähes laterna valguses Hoiči verist pääd.

„Mu vaene Hoiči!“ kaebas ta: „Mis see tähendab? Teid haavati?“

Kuuldes sõbra häält, aimas Hoiči, et hädaoht möödunud. Ta puhkes nutma ja jutustas pisarsilmil selle öö juhtumusi.

„Vaene, vaene Hoiči!“ kahjatses preester: „See on kõik minu süü! Ma katsin kõik teie keha pühade lausetega, ainult kõrvad jätsin ma abilise hooleks. Kui kahju, et ma järele ei vaadanud, et kõrvad jäid katmata!.. Nüüd pole midagi parata, — ravitsen teie haavad terveks nii ruttu kui vähegi võimalik. Rõõmustage, mu sõber; Kõik hädaoht on möödas: teid ei tülita enam ükski vaim.“

Hää arsti abiga paranesid Hoiči haavad varsti. Tema imelikud juhtumised tõid talle laialise kuulsuse. Paljud kõrged isikud külastasid teda Akamagasekis, kuulasid tema mängu ja jätsid talle väärtuslikke kingitusi, nii et ta sai jõukaks meheks.

Kuid sellest juhtumisest saadik kutsus rahvas teda „Mimi-Näsi-Hoiči“, mis tähendab „Kõrvutu-Hoiči“.

Oktoober.

K. Niitmaa.

*Ju möödunud kollaseim on sügiskuudest,
september viinud rusked lehed puudest,
oktoober külma hommikufi kahtub.*

*Uut värskust varatalvist sügis hõikab,
uut termomeetri kraadisfikku lõikab,
ja elavhõbedat kui järsku jafutab.*

*Kui imet haruldast ma tunnen külma,
mis suvefellitetu haarab hõlma,
viib vastu talvele ja vanast lafutab.*

Oo, kuis kalender endas palju mafutab!

Soome keelest M. Nurmik.

17. Hollandlase kivimaja ja kulla-aare.

ma küttimiskäikudel mööda tunduri veergu oli Lauri näinud, et kitsa kaljuseljandi-ku taga Pooli lahe põhjapoolses osas löikab merest otse keskele mägestikku teine veidi lühem laht. Kui ta jälle oli säälpool põtru küttimas, võttis ta nõuks minna kord kuni selle tundmatu

laheni. Maastikud selle ümber olid siiski nii paljad, mäekallakud nii järsud ja siledad, et ta küljepoolt selle rannale ei pääsnud. Ta läks seepärast kuni lahe lõukani, kuhu sisemaa lumitundri laskus pikk jääkeelele, ulatudes peaaegu mererannani. Kuid neeme otsa ja lahelõuka vahel levis väike, sömerküngastega kaetud terasem maa, kuhu pääsis ringi kallakuid mööda. Orgu laskunud, märkas ta, et selle üle käis loomade rada lahe taha. Asja sadanud lumel oli põdrakarja ning jääkarude jälgi, kui nad lõunast põhjapoolt olid rännanud. Näis nii, et ses sihis olid elajad suvelgi liikunud, sest suvised jäljed paistsid veel läbi õhukese lume. Siin oleks siis tore piügikoht. Kui asuks elama siia lahelõukale, siis võiks telgist lasta põtru ja jääkarusid ning merest hülgeid ja linde.

Lauri tõusis ühele sömerkünkale ja vaatas piki laheranda. Sää! märkas ta mingi isevärki suure kivihunniku mereranna lähedal. Lähemal silmitsemisel tundis ta selles inimekäe jälgi: see oli vana, kivist ehitatud maja. Selle ümber oli olnud ilmal koguni mulla- ja mättakord, kuid see oli juba suuremalt osalt hävinenud. Maja oli tehtud kaunis suurtest, raumata kivimürakast, siin oli olnud üks ja aken, kuid neist oli järele veel ainult mädanenud raamitükke. Lauri astus madalasti ukseaugust sisse, kust sumbunud õhku vastu lehkas. Hoone nurgas oli olnud kord kerisahi, tagapool tahvlikivist valmistatud laud, kuid see oli katki tehtud ja tahvlipool pandud seinajale püsti. Põrand oli üleni jääkaru karvu täis ja nende hulgas leidus mürsu, hülge ja põdra luid, isegi pääluid. — Kelle õnnetu asupaik see ilmal on olnud? — Kas on ta vabatahtliselt või sunniviisil elanud

siin? — Kas ta on pääsnud siit inimmaailma, või siia surnud?

Need küsimused ristlesid ta ajudes, kui ta sin lähemalt silmitsedes seda igivana inim-asundust.

Seda märkas kohe, et jääkarud olid siin asunud kümne viimase aasta jooksul, võib olla, olid karuomad sünnitanud siin poegigi ja asunud nagu kodu. Kuid rikkumata lumest maja ümber nägi ta, et karud seda viimse ööpäeva jooksul polnud päävarjuks tarvitanud.

Lauri tõukas püssipäraga hülgeluid kõrvale, et näha, kas hoonel mingisugust põrandat pidi olema. Püssipära ees veeres äkki kõrvale ümarik asi. Kivi? Ei, see oli inimese pääluu. Veidi hirmu tundes vaatles ta lähemalt oma leidu. See oli suurevõitu mehe pääluu, nähtavasti kaunis vana. Metsalised olid näinud selle otsaluud.

„Siin on siis põrmuks langenud need sõrmed, mis selle maja on ehitatud. Ta on nähtavasti olnud samas seisukorras, kui meiegi nüüd. Siin on siis vana saatusvelje viimased jäänused,“ mõttes leidja.

Lauri urgitses veel hoone põrandat, et kas ehk leiduks sääl veel muid inimeseluid, mis ta pärast mõtles maha matta ja tahtis maja puhastada nende omaks talveasupai-gaks, sest telk oli juba elamiseks kaunis külm. Kui ta kivilaua lähedal tahvlikivi tükki nihutas, tuli selle alt nähtavale midagi hiilgavat — kuldraha... kaks... viis... kogu aare; mädanenud nahkkott täis rahasid, kõik kuld.

Süda peksis ägedasti, teda valdas kullapalavik. Nüüd oli ta rikas mees, väga rikas. Kodupaigas ei leidu kedagi, kes temaga rikkuses võistelda. Ja talle tuli meele, mis ta nendega teeks, kui koju pääseks. Ta ostaks üle kihelkonna kõige suurema talu, Päivaniemi oleks liig väike, viiks Koutanieme Hanna sinna perenaiseks, ja nad elaksid suures lugupidamises.

Lauri urgitses teraselt augu põhja, kaevis ja otsis kogu põranda läbi ja leidis säält luude seast veel mõne. Karud olid need nähtavasti laiali kiskunud. Siis istus ta maja uksele neid lugema.

„Viiesada nelikümmend kolm tükki, ja mitte üht naabermaade raha, kõik tundmatud,“ kõneles ta rahasid oma pauna kühveldades.

Viiel rahal oli teine külg siledaks ihutud ja sinna oli uuristatud kiri mingi terava otsaga. Lauri katsus seda lugeda, kuid ei saa-

nud võõrasi keelest midagi aru. Vissisti mingi teadustus, või kogu selle mõistatuse seletus.

„Kes oli see mees, kes suri kullahunniku otsas siin kaugel polaarmaal?“

„Miks ta just siia peitis oma aarde?“

Lauri esiteks mõtles oma aarde siit ära viia, suure vaevaga suutis ta ranitsa selga tõsta, nii raske oli see. Siis torkas talle pähe, et ei ole mõistlik tegu see teiste juure viia. Aaret nähes saaksid nad kadedaks, ahneks ja metsikuks. Kullapalavik hakkaks neile külge ja siis oleks üksmeel kadunud, riid ja erimeelsus asemel. Ja mis nad sellega teeksid siin Teravmägedel, mitte midagi.

„Kes oli see mees, kes suri siin kaugel polaarmaal...“

Ja Lauri puistas rahad tagasi endisse õõnsusse ja asetaski kivi sinna pääle. Ainult need viis siledaks hõõrutud ja kaks tervet rahatükki võttis ta kaasa.

Ranits tühi, kuid pää täis keerulisi mõtteid, tuli Lauri sel õhtul seltsimeeste juure. Ta näis olevat väga kurb ja mõttes ja teiste küsimistele vastas ta sõnakehvalt.

Kui õhtul kõik muud juba magasid, äratas ta Bukke ja näitas talle need viis raha.

„Kust sa need leidsid?“

„Ütlen selle pärastpoole, aga nüüd oleks vaja see kirjutus rahade küljelt üles uurida.“

Bukke silmad kiiskasid iseäralikult rasvalambi valgel.

„Olis sääl neid rohkem?“

„Hiljem seletan sulle.“

Bukke, kes oskas natuke inglise ja hollandi keelt luges rahadelt järgmise teadaande ja testamendi:

„Mu nimi on Paul Groll, valaskalalaeva Venuse kapten Amsterdamist. Laev jääde vahel põhja vajunud, meeskond hukkunud, päale kippar Vaali ja minu, kes siia pääsimine. Seltsimees on juba surnud, mina vaevlen siin külma ja nälja käes, sest jalg on alt ära. Sugulasi ei ole. See, kes mind matab, päriku ka mu aare. Kui leiad mind, nuta.“

„Imelik testament,“ sosistas Lauri.

„Siin on siis tegemist kogu aardega. Kas leidsid selle?“

„Leidsin, kuid räägime sest homme.“

Bukke ei saanud öösel und silma. Ta silme ees keerlesid hollandlase kuldrahad. Kas peaks see olema suur aare? — „Kes mind matab, see pärib...“ Lauri mõtleb vist üksi teda matta ja üksi pärida, et nii saladik on. Ei, nii see asi ei lähe. Mina tahan osa saada, pooled mulle, teistele ei maksa seset nimetada. Me matame ühes kapten Grolli.“

Teisel hommikul Bukke ei annud Laurile silmapilkugi rahu, vahetpidamata ajas ta eilise leiu kohta lisateateid pääle ja palus teda kohe tulla leupigale. Laurit hakkas niisugune nuiamine juba tüütama ja ta tahtis enne seltsimeest proovida; ta ei avaldanud midagi.

Kui Lauri pärast sööki läks oma tavalisele pödrajahile, imestasid teised, et Bukke läks ka ühes, võttes Uula püssi. Mõlemad kadusid tunduri-urgu, Bukke seevõrra hiljemini, et eelmiseja oli jõudnud umbes poole versta taha.

Bukke oli otsustanud järele hiilides aarde asupaiga teada saada ja sundida Laurit nende vahel see pooleks jaotama. Seepärast käis ta hiilides nagu vari teise kannul, küüruutades, nagu varitseks jahisaaki. Ta liikmeid vabisesid, pärani silmad vahtisid ettepoole, ta oli öisest ärkvelolust närviline.

Lauri arvas kohe, et ahnuse poolest tund Bukke luurates ta järel käis. Oru käänukohal ta nägigi seltsilise tulevat hiilides all oru kallakul.

Ehk kiüll nende kõigi seisukord oli nii ütlemata raske, et nende elus ei oleks naljal ja pilkel pidanud mingit ruumi olema, oli Bukke teoviis ta meelest nii alaväärtuslik, et ta nõuks võttis talle teha natuke süütut nalja. Ta teadis, et nii edesi oru kaljuseinas oli koopataoline õõnsus. Sinna jõudnud, seisis ta silmapilgu selle suul, et ta salajane seltsiline jõuaks kustki kivi varjust silmata, kuhu ta on läinud. Siis tegi ta end koopa suu eest ja selle põhjast kive veeretama ja pani need kaks kuldraha, millel kirjutust ei olnud, koopa suule laia kivi alla. Mõni aeg koopas puhunud, läks ta minema, astus põiki läbi oru ja tõusis vastaspoolsele rinnakule, vahetevahel tagasi vaadates. Kaljurinnaku takka nägi ta, kuidas Bukke koopa juure kiirustas, kuidas ta palavikulise kiiruga kive pööris ja siis kaua midagi pihu pääl vahtis. Seepäälle hakkas ta veel ägedamalt möllama koopa kivistikus.

Lauri oli küllalt näinud. Teda vihastas niisugune ahnus ja ta otsustas teha seltsimeestele üllatuse. Kiiresti astus ta eelmisel

päeval le tud kivimajja, ladus rahad ranitsasse ja astus raskel sammul ja tihti vastumäge puhates oma asupaiga poole.

„Tskae, silmalaskja ei olema pötra saanu, et tulema tühjalt tagasi,“ lausus Miikkali.

„Ei saanud. Mu silmad on jäänud tõntsiks kulla särast,“ kostis Lauri.

Mehed naersid.

Õhtul tuli Bukke üsna väsinult koju ja vaatas Laurit suure umbusaldusega. Et ta ainult need kaks kuldraha oli leidnud ja muud midagi, oli ta otsustanud, et aare oli olnud küll siin koopas, kuid Lauri oli selle siit hommikul ranitsaga ära viinud ja peitnud kuhugi kindlamsse kohta ja et need kaks olid jäänud talt märkamata.

Siis levitas Lauri põdranaha telgi pörandale, kandis oma täie ranitsa sisse ja puistas heliseva aarde nahale. Telgis valitses silmapilguks tumm imestus.

Issand halasta, missugune kullahunnik — kust sa selle said? Palju raha.“

Venelased ja koltlased tulid kamaluga hunnikut segama, sest et oma silmi hästi ei uskunud.

„Kallid saatusseltsilised,“ kõneles Lauri. „Ma leidsin eile selle aarde, mille on järele jätnud üks hollandi merekapten ja oma testamendis sellele pärandanud, kes ta maha matab. Me läheme kõik ühes ja matame maha ta pooleldi kõdunenud luud ning jagame selle kõigi vahel ühetasa. Kui mõni ennem peaks surema, kui siit inim-maailma tagasi pääseme, päriku järelejäänud ta osa. Aarde hoiame esialgu siiski jagamatult siin minu ranitsas, sest me ei tea, kas keegi meist siit hingega pääseb.“

Mehed imetlesid ja kiitsid Laurit ausaks, tubliks seltsimeheks.

Kuid Bukke ei ühinenud nende arvamisega. Jäädes Lauriga kahekesi, purskas ta talte vihaseks näkku:

„Sa oled eesel, mis sa töid sest nende siima alla, oleksime selle kahekesi jaganud, siis oleks meist saanud rikkad mehed. Mis teevad tiblud ja koltlased rahaga?“

„Ära nüüd nii ägedaks mine. Sul pole aarde pääle põrmugi suuremat õigust kui meil teistel. Mina leidsin selle ja oleksin võinud ta üksi endale pidada; mul oli ka õigus see seltsimehlikult kõigi vahel jagada, kui kord juba kõik muu saak on jagatud. Ise sa mõni aeg tagasi istusid Vasili ja Miikkali üle kohut mõistmas selle eest, et nad olid varastanud endile viis leiba. Nad kandisid selle eest oma karistuse. Nüüd sina varastaksid palju rohkem, mitu sada kuldraha oma seltsimeestelt, kes ometi peaksid surmani kaitsma igat vaie ühiskonna liiget, nagu on õige seltsimehe kohus.“

„Nad ei tee seda, ära usugi neist nii hääd. Neist on igamees valmis meid surnuks lööma, et ükski kogu aarde võiksid omandada. See oli ettevaatamatu tegu; sa ei näi tunduvat veel kulla lummutavat võimu, millele miski ei suu-

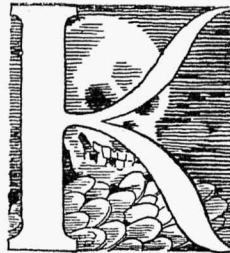
da vastu seista, ja testament oleks ju ka olnud meie poolt.“

„Sina ei näi seda mitte suutvat, seda olen tänapäev näinud. Aga mina tean, kes suudab.“

„Kuidas arvad võivat kulla hukutavale kiusatusele vastu panna?“

„Ausus on see, mis maa pärib. Säduse varju all varastamine on samuti vargus, mida peab karistama.“

18. Kapten Groll'i lugu.

uhu küll ei ulataks inimese kulla- ja saagihimu? Asumata kõrved, taevani tõusvad lumiharjalised mägestikud, ookeanide sügavused ja igavese jääga kaetud nabamaad ei saa ta eest rahu. Kus ta iganes arvab olevat seda

kallist metalli või oht-ramini sellehinnalist saaki, sinna tungib ta seda endale vallutama. Ta ütleb end olevat looduse valdaja ja seepärast arvab ta kõik maakera varandused, kõik kasvud ja loomad olevat ainult tema päralt.

16-nda ja 17-nda sajangu vahetusel olid mõned hollandi meresõitjad avastanud Teravmäed — norralased kiinnitavad, et nad sääl enim on käinud — ja tõbunud kodumaale teate selle maa muinasjutulisest loolomarikkusest. Sääl on valaskalu — nii nad jutustasid — nõnda rohkesti, et laevul raske on nende parvist läbi purjetada, mererannad ja jääpangad on mustad sääl-lamavaist hülgelist ja mursudest, mäerinnakuil kihavad miljonid vesilinnud, kes annavad värvi vähemale saartele ja mäeseintele, mägestiku orgudes rändab tuhandepäisi pödrakarju, keda, niisama nagu hülgidki, ainult valge jääkaru käib kiusamas. Liha ja rasva, liha ja rasva niipalju, kui keegi viitsib võtta.

Pole ime, et säärased jutustused seiklus-himulistes ja ahnetes tekitasid Teravmäepalaviku. Hollandlased varustasid ja läkitasid sinna järgnevaid aastakümneil tuhandeid laevu neid saagivarasid omandama. Nad asutasid Läänesaartele koguni küla, mida nad kutsusid Rasvakülaks. Sääl keedetj suved läbi rasva suuris katlajis hülgel ja valaskala traanist. Pea ilmusid saagijaole ka inglise, vene ja norra valaskalurid tõurastama nabamaade oht-rami saaki. Kuid siis järgnes taandumine. Rajutormid hävitasid korraga kümned laevad, skorbuut hukkas ühe meeskonna teise järele, ja et valaskaladki vähenesid, loobusid hollandlased lõppeks Teravmäe-reisidest, kuid norralased ja venelased, käisid sääl aeg-ajalt ikka edesi.

Hollandlaste valitsuse ajal saabus Rasvakülasse ka kapten Groll oma tugeva laevaga.

Ta oli julge, võimas ja seiklusehimeuline mees, kes oli ühtlasi ka suur kitsipung ja oma meeskonnaga alati halvast vahekorras. Teda ei rahuldanud Rasvakiila püügivööd ja uhkesti purjetas ta Idasaarile, kus ainult mõni julgem enne teda oli käinud. Sääli olid puutumatud jahimaad ja veed. Mõne nädalaga sai ta täie laevalasti jahisaaki ja ruttas seda müüma Rasvakiila kaupmeestele, et jõuaks veel uue lasti koguda. Hinna võttis ta puhtast kullast. Teised hollandlased tahtsid teada, kust ta nii nohedasti saaki sai, kuid seda ta ei öelnud, vaid tahtis üksi saagi tabada ja rikkaks saada. Kui teised sügis-suvel Hollandisse ainult ühe lasti viisid, oli Grolli laevas juba teine.

„Enne surma uuristas ta nootsaga viie kuld-
raha sisse oma testamendi.“

Samaviisi tegi ta teiselgi suvel. Ohtrasti kogunes kulda ta kotti, mida ta laevas endaga alati kaasas kandis. Ta ehitas lahe rannale kividest ja turbaist maja ning selle lähedale laduruumi.

Igal suvel jäämineku ajal saabus ta ja läks igal sügisel oma saagiga Hollandisse, enne kui sügistormid algasid ja ajujääd lahesuu ummistasid.

Kuid korra siiski ta eksis, ahnus pettis teda. See sündis neljandal sügisel. Oleks olnud juba aeg minna tagasi inimmaailma ja jätta püüki järgmiseks suveks, kuid hää saak hukutas teda jääma veel mõneks nädalaks. Meeskond tahtis ära söita ja kapteni vastu peaaegu mässu tõsta, kuid Groll ei lasknud ei ähvardusist ega palveist end painutada. Ta tahtis olla oma laeval isevalitseja.

Kuid sel sügisel tuli ajujää aegsamini kui varem. Grolli reisieltskond oli kõik oma kraami juba laeva laadinud, et koduteele asuda, kui äkki tõusis kohutav rajujilm, mis lahe ajujää täitis. Laev sattus koledasse pitsitusse, küljed murdusid ja laev vajus kogu meeskonnaga. Ainult kaptenil ja kippar Vaalil

läks korda luubiga maale pääseda, ilma toiduta ja relvadeta, kaptenil ainult oma kullakott kaasas.

Me ei või siin üksikasjaliselt kirjeldada neid kannatusi, mis need kaks ellujäänut pidid läbi elama Põhjamaa sünges pimeduses. Need olid samasugused kui Lauri Päiväniemi elamused. Kippar Vaal suri skorbuuti ja kapten Groll sai võitlusis jääkaruga haavata, sest tal põlnud muud kaitseriista kui puss. Ta suri hiljemini nälga, sest et vägasena enam ei võinud saaki tabada. Enne surma uuristas ta nootsaga viie kuldraha sisse testamendi, millest eespool juba kõneldud.

Jääkarud ja rebased olid hoolt kannud kapten Grolli matuste eest ja aare veks pidanud siis õigusest neile kuuluma. Kuid majast leiti veel pääluu, mille Varangi ellujäänud meeskond mattis lähedalolevasse kivihunnikusse ja arvas seega täinud olevat kadunu viimse soovi ja saanud ligi paarisaja aastase varaduse omanikuks.

19. Kapten Groll'i matus. Varangi maja.

Kapten Grolli pärandus oli seega ennem juba omandanud, kui testamendis määratud tingimusi oli täidetud, kuid Varangi mehed pidasid au-asjaks täita kadunu viimne soov, ja seepärast läksid kõik päle Uula hollandlaste kivimaja matma kapten Grolli maiseid jäänuseid.

Nad võtsid kirved kaasa ja valaskala kiiljeluist tehtud labidad, sest neil oli nõu maja puhtaks kasida ja asumiseks korda säada.

„Vaadake, eks ole varjuline koht see lahe sõpike,“ sõnas Lauri kivimajale lähenedes.

„Tore koht, kapten on olnud tark mees, ja näib, et ta majagi hästi on ehitanud, et see veel aastasadade järele nii tublina on püsinud. Selle võtame meiegi endile asupaigaks ja kodus, kui pääsmine saabub,“ lausus Bukke vaimustatult.

„Meister om olnu, suure' kivi' om saina tõstnu,“ ütles Mahtvei.

„Ei ta seda üksi teinud, tal oli esialgu ka seltsimees, kippar Vaal, kuid tööd on nad teinud nagu hobused, kandes neid kive mõne saja meetri takka ja müürides need seina sisse. Kes teab, kui palju siia ka aega võis minna,“ kõneles Lauri.

„Me saame neilt nüüd veel teisegi päranduse, selle kivimaja, kuid kardan, et jääkarud seda talvel katuvad meilt tagasi võita. Kauaaegse tarvitamise tõttu loevad nad endid selle omanikkudeks.“

Mehed pugesis sisse. Vaikselst vaatasid nad vana maja, otsegu austades endist inim-

käte tööd, mida nad ei lootnud Idasaarilt leida. Lauri võttis laua alt õõnsusest, kus kulla-aare oli olnud, kadunu päaluu, näitas seda ja kõneles:

Mees, kangelaslik merikapten Groll, kelle viimased maised jäänused siin näete, ehitas kurd oma seltsimehega selle maja ja kogus mitmel merereisidel selle kulla-aarde, mille pärimine kas tõmbas teda siia kaugemale põhja piirile, nagu Vangelit, nabamaade suve kirjeldama ilu ja seiklused, või ainult rikkastumise himu, seda me ei tea. Kuid näib küll nii, et kuld on olnud talle ligi kallis. Seda on ta pidanud õnne võtmeks, seda hellitades oma põues kannud ja selle külma metalli pääle pannud oma pää viimseks puhkuseks. Alles surmatunnil on see rikas mees märganud, et kuld üksi ei too õnne, sest tema, hoolimata oma suurest rikkusest, on surnud vaesemana kui ükski teine ta kaugel kodumaal. Seepärast ta märkis viienda kuldraha pääle selle kurva lause: „Kui leiad mind, nuta.“ Siin kivimajas on ta ehk kannatanud kolemaid piinu, on ehk hinnanud oma endist elu ning jõudnud sellele troostita tulemusetele.“

Lauri püüdis selle kõnega seltsimeestest kullahimu välja juurida, milles oli näinud juha kurva näite.

Selle kõne ajal muutus värv Bukke palgeil.

„Hüva mees, hüva mees ta ol', meile raha kogus,“ ütles Mahtvei.

„Aga kas sest meile tulu on,“ lisas Lauri juure.

Mehed matsid põdranaha sisse mähitud kapteni päaluu maha ja ladusid ta hauale kivikünka.

Nüüd algas hoolas majapuhastamine. Kaua kestis nende kordihunnikute väljakandmine, mis jääkarudest sinna olid kogutud. Siin oli kõrgsuguste meri- ja maaelajate luid ja nahatükke, kes neil paigul asuvad: põdra, hülge, mürsu ning jäärebase pääluid, valaskalade luid ja mõnesuguste merilindude päid, jalgu ja tiibu; leidis koguni kalapäid. Näis, nagu oleks Noalaeva loomastik siia surnud ja oma kohale kõdunenud. Jääkarud olid kõigi nende loomade lihaga oma poegi söötud. Vassili ja Miihkali kandsid luid ja muu rämsu merre, kartes jälle tulevat jäärebaseid neile naabriks jäästehunnikule.

Maja põrandaks oli paljas maa. Seinä ääres nurgas oli veel järel hülge- ja põdranaha tükke maa küljes kinni. Sellest võis otsustada, et kadunud kaptenil olid olnud nahksed põrandvaibad. Teises nurgas oli poolkõdunenud haha ehmeid, milles võis järeldada, et ta end täitsa samaviisi oli külma vastu kaitsnud kui Varangi mehedki. Nad kandsid mererannalt puhast liiva põrandale, aetasid laua- ja istekivid paigale ning kohendasid kollet, mille nähtavasti jääkarud kaklemisel olid laiali ajanud.

Kollet kohendas leidsid nad kruusikujulise kivi, mida kadunu oli rasvalambiks tarvitanud ja lee ahkunud tuhandest kivisöe tüki-kesi.

„Kust on kadunu võinud saada siia kivi-sütt?“ küsis Lauri.

„Ehk vahest laevast; võib olla, on see maja olnud ta asupaigaks juba enne laeva hukkumist,“ seletas Bukke.

„Maja on tehtud alles pärast seda, kui ta mereõnnetusest päästes maale asus. Enne seda asus ta oma laevas ega võinud hakata nii suurt maja ehitama, milleks tal nii palju kallist aega oleks kulunud. Vaadake seda katust. See on kivist kujutud, nagu sauna kerise lagi. Kui ta selle maja siis oleks teinud, kui tal veel oli laev, siis oleks ta katusearbid Norrast tulles kaasa toonud ega oleks nii suurt tööd ette võtnud. Nad on pidanud veel teise korra kive pääle panema, et raiumata kividest niisuguse kumera katuse on saanud ehitada, mis kiriku kuplit meele tuletab,“ arvas Lauri.

Sellele otsusele tulid lõppeks teisedki. Kuid mõistatuseks jäi, kust kapten oli saanud kivisütt.

Kõlde takka leiti kolmeharuline, luust tehtud Linnuoda tera, mille vars oli kõdunenud, luine kahvel ning kullast ja kivist nõuleotsi. Kaptenil oli nähtavasti koldes olnud väike laduruum, kus ta oma asju alal hoidis.

„Näib, et ta siin oma lõpp-ea on elanud nagu Robinson Crusoe vanasti. Lihtsate luuja kivirelvadega püüdis ta saaki, millest elas. Ei näi talle laevaõnnetusest muud metalli olevat järele jäänud kui kulda.“

Kollet ei saanud mehed sel päeval enam valmis, sest matmise ja puhastamisega kulus päev öhtule.

Meeste lahkumisel tegi koltlane ettepaneku, et majale tehtaks harilikud matmisnõmete hulka kuuluvad nõiatembud, kuid tege-mata need tembud jäidki.

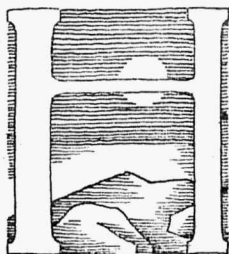
Paneme nüüd korraks tähele ka Uula-Piera tegevust sel ajal, kui teised kivimajas olid matuseid pidamas.

Üksi jäädes hakkas Uula mõtlema kadunu testamenti ja selle päranduse pääle. Ta võttis kullaranitsa nurgast ja vaatles rahasid. Mida enam ta neid sõrmitses, seda suuremaks kasvas tas soov võtta ja peita neist osa. Ahnuse paharet lennutas ta südamesse kahtluse ussi, mis tundus talle sõistavat: „Uula-Piera, sa ei saagi siit osa, sest sa pole kadunud matmas, teised jagavad omavahel, sina jääd ilma. Võta sinagi oma osa.“ Uula oli silmapilgu kahevahel, kuid kiusatus võitis. Ta valis säält hulgast kakskümmend säravamat raha ja õmbles need oma kahekordse nahkvesti sisse, lahus üksteisest, et liikudes ei kiliseks.

Kui pejelised öhtul koju tulid, tegi Uula, nagu oleks ta olnud kogu aja vahiametis, just kui ei oleks midagi iseäralikku juhtunud.

Järgmisil päevil oli mees kibe töö — kolimine. Kõik kraamid kanti hollandlase kivimajja. Suur tegemine oli raskete rasvatüüdrate kandmine, kuid kolme päeva pärast nuuskisid näljased jäärebaseid endise laagri tühjal asemel.

20. Koduaskeldused Varangi majas.

oilandlaste ehitatud kivimaja oli mõnes suhtes mugavam ja kodukam eluase, kui endine harb telk. See asus varjulises orus; ta kehti lund pääle loopides tihedaks ja siis tuletas ta meele eskimode lumimaja; seda võis ahju varal kütta, ja aknaks pingutati hülge soolte kiled; kivimaja oli ka kergem kodukaks sisustada. Bukke laotas põrandale põdranahku, karvapol ülespidi, vooderdas nendega osa seinugi. Lauri säädis kivilaua jälle korda, hankis kive istumiseks ja pani nende pääle pehmed ehmekotid. Uula lõi põdrasarvi varnadeks seina, mille otsa liiad riided ja asjad riputati. Magamispatjadeks olid neil ehmekotid, mis päevaks tahnurka korisitati.

Vähehaaval uus Varangi maja hakkas tunduma ikka kodukamalt. Kui pimedaks läks, süüdati koldele Grolli rasvalamp, mille rohekaskollane valgus levis maja igasse soppi ja mis samuti ka sooja andis. Selle pääl keetsid nad ka rooga. Ehk jäärebased küll mitugi rasvatüandrit olid tühjendanud, oli neil seda veel küllalt järel, seda jätkus kas või kaheks aastaks, kuid tündreid pidi ikka edesi teraselt valvama, sest jäärebased oma terase haistmise abil olid jälgi mööda ka uude asupaika neile järele tulnud ja hulkusid naljaselt selle ümber, öösi haukudes ja huludes kui paha häällega koerad, segades tihti öörahu.

Kui Bukke ühel hommikul maja lähikonnas ringi käis, leidis ta lahe rannalt kivihunniku. Lähemalt uurides leidis ta selle olevat inimeste kätetöö ja teatas teistele oma leiust. Kui seda hulgakesi uuriti, leiti see olevat endine laduruum, mille katuse hiljem oli sisse langenud. See kisti laiail ja leiti põhjast terve hunnik kõdunenud nahatükke ja kivisööe puru. Nähtavasti oli kapten oma vangipõlveaastail kogunud sinna palju karusnahku ses lootuses, et saadab neid kord maailma turgudele ja vahetab rahaks. Kivimaja kohendati jälle tarvitamiskõlbuliseks, nii et võis täita Varangi maja laduruumi ülesannet. Sinna kanti üleliigsed lihud ja nahad ja ukseauk topiti kividega kinni.

Veidi hiljemini jõudis Lauri juhtumisi; ka selle üle selgusele, kust kadunud kapten kivi-sütt oli saanud. Jahile minnes astus ta kõrge rannakalju alt läbi, ja sääl torkasid talle silma mustad kihid kalju küljes. Pussiga urgitsedes leidis ta olevat need kivisööe lademed, ja rannal oli lainetest peeneks hõõrutud kivisööe killukesi. Lauri kogus neid ja viis majja. Need põlesid hästi koldes ja andsid tuppä rohkem sooja kui rasvalamp. See innustas mehi mäetööle, ja varsid kuuldus kalju küljelt kopsimist ja paugutamist, kui sääl seda musta,

põlevat maapõue varandust talviseks tagavaraks lõhuti.¹

Lauri ja Uula jätkasid ikka edesi oma jahikäike, pubu põtru laskmas, puhu kiirunaid püüdmäs, puhu jälle Pooli lahel ja avamerel jääaukudel ja pragudel hülgeid varitsemas. Kuule oli neil nii vähe, et ei võinud hülgeidki pussist lasta, nad püüdsid neid harpuunidega nagu eskimod. Nähes hülge jäl lamavat, roomasid nad tuule alt selle lähedale ja viskasid harpuuni hülgele selga. Enamasti jõudis loom jää alla sukeldada, kuid kaks meest suutsid siiski kõiest hoida, et ta paku ei pääsnu, kuni ta lõppeks väsis ja augule tuli, kus teda kindel surm ootas.

Keedetud ja küpsetatud hülgelihha nad tarvitasid tihti söögiks, kui põdraliha juba tüütama hakkas.

Ehk küll Laurit oli minnes hirmutatud Teravmägede jääkarudega, ei olnud ta neid kõogu suve kohta veel kõordagi juhtunud nägema. Kuid talve tulles hakkasid nad põhjast lõuna poole kobima. Esimese jääkaru nägi ta õesuguses olukorras ja ta kahjetses pärast, et polnud katsunud teda kinni saada.

Lauri oli jälle Pooli lahe suus hülgeid varitsemas, seekord üks. Ta oli pääsnuud jäl lamavale hülgele nii lähedale, et pidi juba harpuuniga teda viskama, kui vesi äkki hülgeaugus kohatas ning jää alt ilmus nähtavale jääkaru vägev pää ja selle järel kõogu keha. Karu kahmas hülge turjast kinni ja hakkas teist üsna Lauri nina all sööma. Ta oleks väga hästi võinud harpuuni karule sisse visata, kuid ei usaldanud. Ta pidi jää lamades pääl vaatama, kuidas hülges vähehaaval karu kõhtu kadus. Kui puss oleks kaasas olnud, oleks ta selle kindlasti võinud maha põmmutada. Lauri kartis, et jääkaru, nähes teda niiviisi hangel lamamas, võiks teda hülgeks pidada ja pääle karata. Seepärast pidi toimima targu ja äärmise ettevaatusega. Ta mõtles kaua, mis teha: paku joosta, paigale jääda, või söösta harpuuniga metsalise kallale. Lõppeks pidas ta siiski targemaks lasta metsaline oma saak rahuga ära süüa, sest kõik metselajad on tigidad, kui nende söömarahu segatakse. Mitmelt merimehelt oli ta kuulnud, et jääkaru enamail juhtumusil inimese eest pakku läheb, ja selles kindel olles võttis ta nõuks teda ehmata. Kui karu oli hülge ära söönuud, hüppas Lauri püsti ja karjus täiest kõrist, harpuuni käes vibutades. Võõras hää ja imelik kahejalgne elukas hämmastas jääkaru seevõrra, et ta targemaks arvas minekut teha. Ülendavalt mõjus Laurisse jääväljade valge majesteet. Iga selle liigutus oli painduv ja aeglaselt väärakas. Ühkesti vaatas ta ringi, otsegu see, kel on vägevust ja võimu ja kes midagi ei tarvitse karta.

Lauri meel oli paha, et ei tulnud meele pussi kaasa võtta ja et esimene kokkupuutumine jääkaruga oli lõpnuud nii rahulikult ja rumalasti. Ta ei võinud aimatagi, et nad talle hiljemini suurt meelepaha sünnitavad.

¹ Praegu töötab Teravmägedel rohkearvulisi kivisööe-ühinguid.

Varangi maja elanikud olid suveriidega jäänud kaugesse põhjalasse, neil ei olnud kasukaid ega sooje jalanõusid. Aga kui oli materjali ja töösavust, siis polnud veel suurt häda. Karusnahku oli küllaldaselt. Jäärebaste suvekary oli muutunud valgeks ja tihedaks. Nende nahkadest tuli siis meistrite käes kergeid, ilusaid ja sooje kasukaid. Ja peab tunnistama, et Varangi meestel oli töösavust. Vassili oli enim Peterburis teinud rätsepafööd. Mahtwei ja Uula tekasid nagu kõik lapsed teha koovakaid ja pihtkasukaid.

Igäiks pidi ise endale püüdma karvanahad. See kestis vaid mõne päeva, sest näljaseid jäärebasteid hulkus rohkesti ringi. Nahad pargiti pehmeks ja siis algas hoolas istumine rasvalambi ümber. Vassili nõelas nõela ja lõngaga, mida igamehel oli kaasas, koltlased aga siikete põdrasontega. Tööjaotus oli neil nüisugune, et Uula õmbles ainult koovakaid põdrakoivest, Mahtwei ja venelased kasukaid ning Lauri ja Bukke karvamütse, mis lõua alt kokkuõlmitavate kõrvasiludega olid varustanud, just nagu samejöödelid.

Paarinädalase hoolsa töö järele oli Varangi maja meeskonna välimus valgeks muutunud; rebasenahka kasukais, mille karva-pool oli väljas, paistsid nad üsna uhkeid ja polnud ka pakase pärast hürmu. Et meeste kogu välimus oli täitsa ümbruse värvi, oli sellest see tulu, et saagile küttides üsna lähedale pääsis.

Pärastpoole õmblesid koltlased igamehele veel põdranahkadest tulupi, ja neis kahekordseis kasukais võis kas või lumehanges magada.

Päävarju- ja kehakatte-küsimus oli siis rahuldavalt lahendatud, kuid teine lugu oli teiduga. Leivad lõpsid pea pärast seda, kui nad uude majja olid kolunud. Kala jää alt kätte ei saanud, ja paljas liha ning rasv hakkas eriti Bukket ja Laurit väga tüütama. Siis tulid Laurile sageli meele Päivanieme maitsvad kaalid ja kartulid ning ema küpsetatud odrakarask, mida pühapäewiti või ja pümasupiga söödi. Tugevasti kannatasid taimetoidu puuduse pärast ka venelased, kes kodu olid harjunud sööma rukkileiba paastuõliga ja hapukapsa suppi. Siis olid nad väga igatsevad lihapaja ääre, nüüd aga olid nende soovid vastupidised. Kui Lauri ükskord seda taimetoidu puudust kaebas, vastas Uula:

„Meil mõnikord süüväs põdraraba, kui leebuska otsa saa’.“

„Mis põdraraba?“

„A, kõhukotist. Too sa põdra magu, sis näitä sulle.“

Kui Lauri teisel päeval põdra maha las- kis, tõi ta selle punnis kõhukoti koju.

„Vot, vot, sellest saab hüva roog,“ hüüdis Uula.

Ta avas kõhukoti, pani lauale, tõi lusikad ja kutsus teisi selle pudrutaolist, pruunikas-rohelist sisu sööma. Koltlased hakkasid seda kohe suure isuga helpima. Vastumeel- selt võttis Lauri lusika, kuid maitsis siiski.

„See on üsna mõnus,“ ütles Lauri maitse, olugi et eelarvamised kangesti vastu sõdisid.

„Aga see on ju suurepärane,“ kiitis Bukke, „päris maiusroog. Kuidas pole enne osatud seda tarvitada?“

Kõhukoti pudrutaoline sisu kadus silma- pilguga meeste kõhtu.

Pärast, kui jälle põtru saadi, tarvitati kõ- hukoti sisu alati toiduks. Nad keetsid sest isegi putru, segades põdra verd hulka.

Kiiresti lühenesid päevad, ja pikad ööd tegid elu ikka raskemaks. Lühikesi jahikäike võis teha veel ainult keskpäeval. Viimati kas- tus isegi päikese kuma keskpäevaajal, ning käes oli nabamaade kestev talveöö, mil väli- sed käigud just isu ei teinud, mil mehed ena- masti toas talle ääres istusid, nokitsedes käsi- töid või vestes meriseiklusi ja imelugusid. Kuid suurepäraselt kaunis oli mõnikord ka talveöö, mida mehed sageli imelised.

Ühel tähtselgel ööl, kui teised sees maga- sid sügavat und, istusid Lauri ja Bukke maja ees lumes, vaadeldes nabamaade ülev-pidulik- ku talveööd. Sügaviniiselt kummus taevavõlv üle sünge maisemaa. Tähed leegitsesid helk- jalt, meteorid lõikasid taeva kõrgust kui tuli- sed noad, linnutee lookes selle üle pimvalge- na ja punakollaselt lainetasid virmalised mõõtmata avaruses, heites imehelki valgele hangele.

„Mis mõtled sa nõnda, Bukke?“

„Mu mõtted lendavad siit kaugele Har- dingeri lahe suladele randadele. — Ingeborg, kas veel oled säääl mulle truu, ehk ma küll sü- gisel ei tulnud, nagu lubasin. Aga ma tulen siis, kui suvi säääl on kõige kaunim, kui õuna- puud ja kirsid su maja ümber õitsevad, kui lahe vaikselt pinnalt särab Põhjala suveöö puna. Tulen rikkamana kui sa arvadki. Jah, sina Lauri, oled veel noor, sa ei tea igatseva südame salajat põlevat tuld, mis külmemagi talveöö keskel soojendab ja virgutab.“

„Ma aiman seda, sest arvan, et mindki igatseb säääl lõunas keegi, kelle pilk oli selge kui tähtede sära ja põsil hõõgub virmaliste punetav helk.“

Mehed istusid hajameelselt, puhu mõel- des oma koduste igatsejate pääle, puhu vaad- ates taeva kõrgustesse, imetledes maailma- kõiksuse suurust ja korda, kuni kõvenev pa- kane nad sooja tuppa sundis.

Äpyornise saar.

H. G. Wells'i järele N. A.

Kuulsin ühe põmmu ning tundsin raksumist ja kargasin üles, — ja säääl nägin: muna üks ots oli lõhutud, ja kummaline väike pruun pää vaatas mulle säält otsa. „Põrgu!“ ütlesin ma. „Jumalale tänu“. Ja mõninga raskuse järele ta tuli välja.

„Pruun pää vaatas mulle otsa...“

See oli kena, sõbralik, väike olevus, alguses — nii umbes kana suurune — täiesti sarnane muile noorile lindudele, ainult suurem. Ta suled olid alguses räpased-pruunid — erilise halli koorega, mis varsi langes ära; õigupoolest ei mingid suled — isesugused udugarvad. Ma ei või öelda, kui rõõmus olin, kui nägin teda! Uskuge mind — Robinson Crusoe ei tapa oma igavust kaua mitte küllalt! Igatahes — see oli huvitav seltskond. Ta vaatas mulle otsa ja pigistas kinni ühe silma — alt üles nagu kana, piiksus ja hakkas ringi tippima, nagu see kolmsada-aastat — hiljem — väljahaudumine poleks mitte kui midagi! „Rõõmustab mind teha tutvust sinuga, Reede,“ ütlin. Sest loomulikult — niipea kui olin märganud, et muna paadis oli arenemise seisukorras, oli endast-mõistetav asi, et ta nimi peab olema Reede, kui ta üldse tuleb munast. Ta

toitmine tegi mulle pisut muret: andsin talle seepärast kohe tubli tüki papagoikalaliha. Ta võttis selle ja rebis noka lahti — tahtis enam! See rõõmustas mind; sest nii kui olukord korraks oli — kui ta oleks olnud eriliselt valija, oleksin pidanud lõpuks sööma ta enda.

Teie ei või mõelda, mis huvitav lind oli see äpyornis. Kohe alguses ta jooksis mulle järele. Ta seisis mu taga ja ootas, kuna mina kalastasin laguunis, ning võttis oma osa kõigest mis püüdsin. Seejuures ta oli ka kaunis arusaaja. Oli säääl rohelisi kärnaseid asju, umbes nagu hapusid kurke, mis lamatsid piki randa; ja kord ta proovis üht neist, ja see viskas ta maha. Ja nüüd ta ei vaadanud enam nende asjade pääleegi.

Ja kasvada oskas! Võis näha teda otse kasvavat! Ja kuna ma pole olnud kunagi eriline seltskonnainimene, siis mulle ta rahulik, sõbralik komme meeldis suurepäraselt. Peaaegu kaks aastat olime teineteisega nii õnnelikud, kui üldse võis olla meie saarel. Ärimuresid mul polnud — ma teadsin ju, mu palk oli ja kasvis Dawsonite juures. Vahetevahel nägime purji — aga lähedale ei tulnud ükski. Viitsin oma aega saare dekoreerimisega kõiksuguste meretähtede ja karpide abil. Kõikjale kogu paigas kirjutasin „Äpyornise saar“ — suurte tähtedega — nii umbes, nagu kodumaal jaamu ilustatakse värviliste kividega — ja matemaatiliste arvestuste ning igasugu joonistega. Kui tihti lamasin ja vaatlesin oma armastatud lindu, kui ta kepsles ringi ja kasvis — ja kasvis; ja mõtlin seejuures, kuidas teenin endale varanduse, kui panen ta välja — kui üldse pääsen siit kunagi. Esimese sulgimise järele ta hakkas minema ilusamaks — tuti ja sinise habemega ja kogu põõsa roheliste sulgedega taga. Siis mõtiskelin tihti, kas tõesti Dawsonitel on õigus ta pääle või ei. Kui oli tormine ilm ja vihmaajal lamasime temaga mugavalt oma onnis, mille olin ehitanud vanast paadist, ja ma jutustusin talle

„See oli kena, sõbralik olevus...“

igasuguseid muinasjutte oma inimesist kodu. Ja pärast tormi rändasime koos ringi saart ja vaatasime, kas midagi ei ole aetud kaldale. Too oli tõesti idüll — või kuidas tahate nimetada seda. Oleks mul ainult olnud natuke tubakat — oleks olnud otse paradiis!

Nii see läks umbes teise aasta lõpuni — siis asi ei sobinud enam nii hästi meie paradiisis. Reede oli nüüd umbes neliteist jalga kõrge — nokani — laia suure päega — umbes nagu kirka tera — ja kahe suure imetabase pruuni kollaste äärtega silmaga, mis olid teineteise kõrval nagu inimsilmad — mitte külgedel nagu kanasilmad. Ta sulis oli hiilgav — mitte nagu jaanalinu pool-leinastiil — ennem nagu kaasuari oma — mis puutus värvi ja peenust. Ja siis kord ta hakkas end täis puhuma ja näitama kõiki õieti kurja temperamendi tunnuseid. Lõppeks tuli aeg, millal olin üsna pigis kalastamisel; ja siis ta hakkas veidralt järelmõtliku muljega jooksma ümber minu. Mõtlin alguses ta olevat söönud merikurke või midagi muud; aga tõepoolest see oli rahulolematus ja muud ei midagi, mis piinas teda. Olin ise ka näljane; ja kui siis püüdsin ühe kala, tahtsin seda endale... Me kumbki ei olnud sel hommikul parimas tujus. Ta piiksus selle järele ja ahmis seda — ja ma andsin talle väikese nõksu pähe, et

ta loobuks... Ja siis ta tormas mu kaldale. Põrgu võtku!...

Selle ta on mulle näkku lõhkunud!“ Ja mees tähendas oma armi. „Ja siis ta lõi mu pihta. See oli nagu hobuse astumine. Tõusin üles, ja kuna nägin, mis oleks tulnud edespidi, katsusin, et sain minema, käed risti näo ees. Aga ta tormas mulle järele oma pikil kondiseil jalul kiiremini kui sõiduhobune ja raius ikka mu pihta — nagu sepa haamer — ja haamerdas oma hiiglanokaga järelejätmatult mulle pähe. Jooksin laguuni poole ja hüppasin kaelani vette. Vee juure tulnud, ta jäi seisma — ta ei kannatanud jalgade märjaks saamist, ja tõstis kisa, umbes nagu paabulind, ainult veel mittemeloodilisemalt. Siis ta hulkus kallastpidi siia ja sinna. Pean mõnna, tundusin endale väga väikesena, kui nägin armast muinsusvara nii mängivat. Muu päa ja nägu olid verised — no jah, mu kogu keha oli üks ainus puder suurist haavust...“

Otsustasin ujuda üle laguuni ja jätta ta üksi väheks ajaks, kuni asjad

„ta tormas mulle järele...“

tuleksid jälle tasakaalu. Ronisin kõrgeima palmi otsa, ja säälin istusin ning andsin aru sest loost. Usun, minu elu kestes miski ei ole teinud mulle valu nii kui see. Lihtsalt selle looma jõhker tänamatus. Enam kui vend olin

„poole oma aega veetsin palmi otsas...“

olnud talle. Olin haudunud ta, kasvatatud. Suur, kohmakas, enneveeputuslik lind! Ja mina — inimlik olend — aastatuhandete pärandus, ja kes teab, mis veel kõik!

Mõtlin, vähe aja järele ta iseendast hakkab nägema kõike ses valguses ja end natuke häbenema oma teguviisist. Mõtlin, kui püüaksin kohe paar viisakat kala ja läheneksin talle usaldusega ning pakuksin talle, ta võiks olla mõistlik. Maksis mulle tüki aega, kuni õppisin, mis kättemakslik ja parandamatu võib olla üks enneveeputuslik lind! Lihtsalt kurjusest!

Ma ei taha öelda midagi edesi oma väikesist püüetest linnu häälestamiseks sõbralikuks. Ma ei või. Veel täna punastan häbist mõtte juures kõigist neist alandustest, mis see neetud kurioosum valmistab mulle. Katsusin vägivallaga. Viskasin ta pääle kindlast kaugusest korallitükiga; aga ta neelisele ainult. Viskasin ta järele oma

lahtise noa ja kaotas selle peaaegu, olgugi, et see oli liig suur allakugistamiseks. Katsusin teda näljutada ja lakkasin kalastamast; aga ta nokkis mõõna ajal rannalt kõik ussid. Poole oma aega veetsin kaelani vees, ja teise poole mõnel palmil. Üks neist ei olnud küllalt kõrge, ja kui ta mind haaris sellelt, ta pühitses tõelist orgiat mu sääremarjadega. See sai hoopis väljakannatamatuks. Ma ei tea, kas kunagi olete katsunud magada palmi otsas. Mul oli seejuures kõige inetum painaja. Ja siis — mõelge veel — häbi! Ühel pool väljasurnud lojus, kes lonkis saarel nagu armutu hertsog — ja teisel pool mina — kellele mitte korda polnud lubatud panna oma jalg maha! Nutsin tihti vihast ning väsimusest! Karjusin talle näkku, et mul ei ole mingit lõbu lasta ühel tühjal saarel end teotada sellisel neetud anakronismil. Nõudsin talt, et ta nohiks välja oma ajajärgust ühe merisõitja. Aga ta ainult naksutas nokka minu järele. Jõle hiigla loom — ei muud kui jalad ja pääl!

Kui kaua see kõik kestis, ma ei või öelda. Oleksin hukanud ta ju varem, kui oleksin teadnud, kuidas. Noh, igitahes lõppeks leidsin vahendi, et teha ta kahjutuks. See on lõuna-ameerika trikk. Sidusin kokku kõik oma õngennõõrid — merirohu ja kõigega — ja tegin nii midagi tugeva kõie taolist; umbes kaksteist meetrit pika või veell enamgi; ja otsa kinnitasin kaks korallitükki. Tarvitasin selleks tüki aega; sest vahepääl pidin ikka jälle põgenema laguuni või palmi otsa. Lõppeks keerutasin köit nii ruttu kui võisin oma pääl kohal ja viskasin ta pääle. Esimesel korral eksisin, aga teisel korral kõis keerdus suurepäraselt ta jalgade ümber, ikka jälle ja jälle... Lonks! Ta kukkus ümber. Seisin seejuures pooleni laguunis; ja niipea kui ta lamas maas, olin veest väljas ja saagisin ta kaela oma noaga...

Nüüdki veel ma ei või mõelda sellest. Nagu mõrtsuk tundusin endale, nii vihane kui olingi talle. Kui seisin kummardununa ta üle ja nägin ta verevoolavat valgele liivale — ja ta ilusad suured jalad tõmblesid viimses surmahetluses ning haarlesid. Uh!

Selle tragöödiaga üksindus tuli mu üle neede sarnasena. Suur Jumal! Teie ei või saada mõistet sellest, milline lein mul oli linnu järele! Istusin laiba kõrval ja valvasin teda, ja mind külmetas korralikult, kui vaatasin üle tühja õudse riffi! Mõtlin, mis lõbus väike loom ta oli olnud, ja tuhandest lõbusast tükist, mis ta oli mänginud mulle, enne kui läks nii halvaks. Mõtlin, kui oleksin teda ainult haavanud, oleksin võinud hoolitseda ta eest parema mõistuse järgi. Kui mul oleks olnud mingit võimalust juurida korallkaljusid, oleksin ta matnud. Mulle ta tundus pisut inimlikuna. Ei võinud, nagu olid vahekorrad, mõeldagi ta söömisest; siis viskasin ta laguuni, ja väikesed kalad nokkisid teda ahnesti. Mitte üht sulge ma ei jätnud temast. Siis ühel päeval tuli mingi mees jahil vaatama järele, kas minu atoll veel olemas...

„Keerutasin köit nii ruttu...“

Ta tuli tõesti üks pilk vara. Olin täiesti haige suurest üksijäämisest ega teadnud, kas lihtselt pean minema vette, et teha asjale nii lõpp, või meelsamini maal...

Mütsin siis kondid mehele nimega Winslow — kaupmehele Briti Muuseumi lähedalt — ja tema on müünud need edesi vanale Haversile. Havers ei ole, nagu näha, mõistnud, et nad olid nii eriliselt suured, ja neid märgati alles pärast ta surma. Ta nimetati äpyorniseks — nii see oli ometi?“

„Aepyornis vastus“, ütlin. „Koomi-

line — hiljuti olen sest kõnelnud oma sõpradega. Kui nad leidsid äpyornise meetripikuse puusaluuga, nad uskusid olevat saavutanud suurima ja nimetasid selle Aepyornis maximus. Seejärgi keegi teine tõi neli jalga ja kuus tolli pika puusaluu — ja selle nad nimetasid Aepyornis Titan. Lõppeks — kui vana Havers oli surnud, leiti teie vastus ta kogust, ja lõpuks see ristiti „vastissimus“.

„Ja, seda Winslow on jutustanud“, ütles armiga mees. „Ja kui leiate veel äpyornisi“, ütles ta, „kindlasti keegi teaduseuhke leiab jälle uue lööksõna. Ikka — mis? Too oli siiski tähelepandav elamus!“

Raamat on alati kasulik. On ta hääs nahkköites, siis on tema pääl hää habemenuga teritada; väike ja paks raamat kõlbab lombaka lauajala alla ja säeb selle rikutud tasakaalu suurepäraselt korda; õige paks ja vana, metallist nurkadega on hääks sõjariistaks koerte ja hulguste vastu; lõppeks õige suur ja lai, geograafiaatlase taoline kõlbab hästi katkise aknaruudu asemele.

Mark Twain.

Kääbuspuudest ja muist asjust.

V. Krõmov.

Kääbuspuud kasvavad ainult Jaapanis.

Kui kääbuspuu viia kuhugi muule maale, siis hävineb ta. Talle on vajaline kombinatsioon siinsest soojusest, niiskusest, maapinnast, atmosfäärist, magneedipingest ja maailma suurimast veekogust — Vaiksest ookeanist, võib ka olla, et just sinne kaugus maakera keskpunktist. Võib olla, et siitmaa inimeste närvitegevus avaldab oma mõju?!

Keegi väitis, et kääbuspuu võib kasvada ka mõnes teises maailmajaos, ta ligiduses siis aga peavad elama tingimata jaapanlased. Võib olla, et on vajalised täiesti nende iseloomulikud ajulained.

Jaapanlased pistavad oksa värskesse mullapotti ja säält kasvab kääbuspuu. Ei mingisugust erilist hoolt päälle päikese ja ohtra kastmise. Kellelegi päälle jaapanlase see ei õnnestu.

„See on nõnda seepärast“ — ütles üks jaapanlane — et meie armastame noid puud õrna armastusega. Teie, eurooplased ei suuda neid nõnda armastada . . . Armastus on vajaline puulegi, mitte vaid inimesele . . .

Jaapanlased on kiiresti võtnud vastu euroopa kultuuri välimuse, nende ajutegevus aga on jäänud endiseks. Nende ideaalid on nüüdki hoopis teised, kui eurooplasel. Ameerikalik eluviis väsitab nad ruttu, nad ei saa aru milleks need inimesed elavad igaveses rähklemises.

Väike läbipaistev majakene glütsiiniatomi aia kuzki vaikse järve kaldal, tiigikene kaldakaladega, tillukene puukene ja siristav kilk veel tillemas puurikeses, päikese tõusu, kuuvalguse, Fudzimäe lumiharja varjundite imetlemine, vaikus, paberlaternad, paberist kalad ja lohed, alandlik-vaikne naine kõrge soenguga, riis, lapsed, palju lapsi, eriti poegi . . .

Säärane on jaapanlase ideaal.

Kui võib kahelda ajutegevuse mõjus taimedele, siis nende mõju inimesse on väljaspool kahtlust. Inimaju on peenima ja kõige keerulisema mehhanismiga.

See, mis kodu, ligidal andis erilise mulje, näib sootu teisena kaugelt, teispoollt maakera . . . Ootamatult avanevad uued vaateväljad: nagu tõuseksid mäele ja näeksid seda, mis enne oli peidus; kuzki kaugel paistavad kõrged mäed, mida enne varjas väike kink ligidalt . . .

Maailm muutub uueks.

* * *

Esimene asi, mis üllatab Jaapanis, see on maaharimine, maaharimine, millist ei ole kogu maailmas. Euroopa suurima rahvaarvuga mais ei saa näha säärast põlluharimist, nagu siin. Üksainus keeduviljaaid. Ainus riisi-, nisu-, odra-põld; juurviljad, suurepärased juurviljad, nagu kasvatatud mõne näituse jaoks. Põllupeenrail, et need ei läheks kaduma — teepõõsad. Kõikjal treppidena laskuvad riisiväljad. Peenarde viisi haritud põllud riisi, odra, nisu, maisi ja ubade jaoks. Igal pool on maa suureni sügavuseni haritud käsitsi. Meil säärase hoolega

ei harita aidagi. Ja see ei olegi põld tegelikult, see just ongi keeduviljaaid, hästi haritud ja väetatud.

Siin on ruutsüllale kulutatud nii palju vaeva, kui meil tiinulegi mitte.

Riis ja siid on maa rikkused.

Kolmsada viiskümmend miljonit bušlit riisi aastas ja tõeline siidiuuputus.

Kimono — siidist, pesu — siidist, raamatukõited — siidist, kakemono — siidile kirjutatud, teatritesriie — siidist, templite vaherid — siidist. Poed müüvad siidi „suurel ja väikesel viisil“ . . .

Ja kõikjal tikandused, tikandused, tikandused. Kui rätsepalt tellite tikandusteta riided, ajab ta imestusest silmad pärani. „Kuis võib riie olla tikandusteta?“ . . . Õudne hulk kätevaeva kulub neile tikandusile. Selles töös on meistrid päämiselt hiinlased ja nad töötavad akrobaadi kiirusega. Siidkimono võib osta kahe jeni eest. Kolmekümne jeni eest saab meretäie tikandusi.

„Palun, kas ei saa tikandusteta“ — tuleb algõda jutt kaupluses.

Meeste aluspüksidki on osatud välja õmmelda. Rätsepad kahjatsevad väga, et ei saa katta tikandusega pükse ja palituid.

Jaapanlased ei ole mõtelnud seda välja, nad on püüdnud tuula vastu eurooplase maitsele.

Jaapanlannad kannavad musti, tume-pruune ja tume-lillasid kimonosid. Heledad pannakse selga vaid lastele ja needki tikandusteta. Kui siin panna selga „põrris jaapani kimono“, nagu meie neid tunneme Euroopas, ja minna uulitsale, siis jookseks järel kari lapsi, täiskasvanud jaapanlased aga vaataksid näkku ja naeraksid.

Õuedaamid riietuvad pidulikel juhuseil brokaati. Vana jaapani brokaat — see on tõesti jaapanlik.

Nakadaril Tokios võib leida vanaasjade kaupmehil selle brokaadi tükke. Brokaat on lõigatud tükkeideks ja õmmeldud kokku. „Milleks säärane veidrus?“ — küsib tahtmatult võõras. Buddha ütles: „tuleb kanda rähalaaid“ ja sellepärast ei või panna selga tervet brokaadi tükki: vaja ta lõikuda katki, õmmelda kokku, siis on see ka — „rähbalad!“ . . . Nõnda lähendavad preestrid jumaliku sääduse. Ristiusus oleme läinud veel kaugemale. Kristus ei käskinud sõdida, käskis armastada ligemist, keelis templite ehituse, tempel olgu igal oma südames, ei lubanud korjata ja koguda maist vara . . . See on ta õpetuse põhi. Kas hää, või halb, aga miks nimetame meie endid kristlasiks?

Jaapan kopeerib euroopa-ameerika tehnikat. Võtame kas või magadsvagun, milles sõitsin.

Nad on kopeeritud ameerika omist, aga kitsamad, madalamad, lühemad. On tehtud karbikesed, milledesse eurooplane ei mahu kuidagi, kuis ta ka kokku ei tõmbuks. Maga-

disvagan on reisijate riietumise ajal nagu lõbusast näidendist pärit: ühes kohas sirutub eesriide tagant paljas jaapanlase käsi, teises — alasti eurooplase jalg, kolmandas kohas sirm ja eesriie langevad maha eurooplase ettevaatamattusest või sest, et suur keha ei mahu väikesse puurikesse . . .

Suurtes linnades võib kasutada autosid, kus aga vähe eurooplasi, sääl on vaid rikkad Raske on mõelda välja metsikum edasiliikumise viis. Viimasel ajal rikkad veel on hakanud streikima ja siis jääb veel ainus puhtajaapanlik edasiliikumisviis: jala. Jaapanlased

käivad jala mitte vaid linna mööda, ka linnast linna. „Reisima minna“ tähendab jaapanis võtta kätte paun ja minna ühest saare otsast teise kuuks poolteiseks või kaheks. Euroopalikuks muutumine hävitab pikkamisi selle reisisviisi, see aga on tõeline Jaapani reisimine, mis lubab olla kogu aja ühenduses loodusega. „Milleks rutata“ — on jaapanlasele päris mõistmatu. „Mida saab näha, kui sõita vagunis?“

Siin on neil sõnul sügav mõte. Jaapanis on huvitavad just nurgakesed, nurgatagused, kuhu kuidagi ei satu vagunist, mida ei näe kunagi, kui käid jala.

Gustave Doré.

Käesoleva Noorusmaa numbri kaanelt leiata pildi, mille autoriks prantsuse kunstnik Gustave Doré.¹⁾ Doré oli kunsti imelaps, kes aastal 1847 üllatas kogu Pariisi, kuhu ta oli tulnud Strassburgist. Kümneaastasena ta juba illustreeris raamatuid. Ta loov fantasia voolas nagu metsik jõgi, millel ei ole piiri ega tõkkeid, mille vägevad voolud ei tunne omal teel midagi võimatamat.

Üks prantsuse kirjastaja, kes oli alalisel kaastööliste jahil, sõlmis noore kunstniku isaga lepingu, ja siit päale algas Gustave Doré võidukäik, mis ta viis kuulsusele ja rikkusele. Kunstilist ja kutselist haridust noor Doré peaaegu ei saanudki, ta õppis peamiselt Louvre'i muuseumis vaadeldes ja uurides vanu meistreid. Igal võimalusel istus ta teatris ja erilise kirega uuris igapäeva elu.

Selle mehe tegujõud ja töötahe olid määratunud. Terved biblioteegitüed raamatuid käivad ta käest läbi, kõiki kirjanduse suurmeisterid tahab ta illustreerida, kõik selle, mis klassikud kirjutanud, teeb ta oma joonistusega lähedaseks, tõeliselt mõjuvaks ja nähtavaks. Doré oli nagu meieaja kinolavastaja. Kõik, mis kirjanduslik geenius maailmas loonud tähelepandavat, see sündis ta joonistuis veel kord sama geniaalselt.

1) I. gŭstav doree.

Balzac,¹⁾ Rabelais,²⁾ Cervantes,³⁾ Dante,⁴⁾ piibel, Münchhausen, igavene juut, muinasjutud Punamütsikesest kuni Sinihabemeni, merilahingud, roimad, põrgu ja taevas — kõike ta kujutas.

Üle viiekümne tuhande joonistuse löi see nägemuste nägija oma elu kestes, seitse miljonit franki oli ta elutöö palk. Läänud sajangu seitsmekümnendais aastais lööb ta toodang kahvatama, muutub jõuetumaks, tagavarakambrid näivad olevat tühjaks ammendatud.

Doré unustati ruttu. Ta tööd surid kuldköites hiilgeraamatuisse. Neisse pak-sudesse kuldäärelistesse iluköidetesse, mis lamavad mööblitena rikkastes salongides, kus neid keegi ei vaata ega löö lahti. Kirjastajad tarvitasid Doré andi tõusikute turu jaoks toredusraamatute loomiseks ja Doré ise oli küllalt raha-ahne selleks, et lasta endaga nõnda käia ümber.

Nüüdisaeg hakkab jälle tundma huvi Doré vastu ja ta tööde kalliskivid kaevetakse välja kuldköidete tolmust.

O. L. K.

1) Balzac (I. balzak) prantsuse kirjanik-rea-list. 2) Rabelais (I. rablee) prantsuse kirjanik „Gargantua ja Pantagrue“ autor. 3) Cervantes (I. servantes) hispaania kirjanik, „Don Quijote“ autor. 4) Dante — itaalia kirjanik — „Jumaliku komöödia“ autor.

NOORTE VALD

I. Valter.

Ülemiste vanake.

Sügis.

Ilmar Rebane.

Jälle käes on sügis jahe,
 hulub torm ja tuiskab rahe.
 Lefed närtsind suvipuudes,
 viluvärin tuskleb luudes.
 Jälle käes on sügis jahe
 hulub torm ja tuiskab rahe.

Sügis vilu see on jälle,
 vaatan surnud suve jälle,
 lefti lootuseina vette
 keerleb, langeb jalge ette.
 Sügis vilu see on jälle,
 vaatan surnud suve jälle.

Päikseveri.

Ain Sollavoo.

Taas sügiskiinudega veristet on õhtupäikse rind
 ning filgub haavust magunpunast, soojusõhetavat verd.
 Õrn-selge laiub puna üle taeva pilvelise nurme
 ja algamisi nõrgub pilvelõimesse tume hurme.
 Siis hingeb tungib purpurlisest pilvevööst
 kui aimamata - näriv, hullumeelne sööst.
 Ma hõidet tulileeki, tunnen nagu põleks
 Ma kahtatumaks nukustavaks kurbussõleks.

VÕISTLUSI JA ÜLESANDEID.

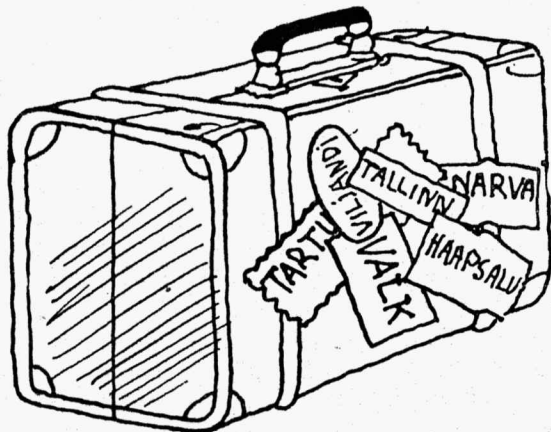
9. ülesanne.

Kas oskate asju teravasti panna tähele ja hinnata. Siin seisab daam peegli ees. Kumb piltidest on peegelpilt, kumb daam ise?

Auhinnaks loositakse hää raamat.

10. ülesanne.

Pildil näete reisikohvri. Selle omanik võttis hiljuti ette reisi läbi kodumaa. Ütelge, missuguse reisi tegi ta läbi.

Auhinnaks loositakse hää raamat.

Lahendused saata toimetusse 15. talvekuu päevaks. Võistlusist võivad võtta osa kõik teise poolaasta tellijad.

11. ülesanne.

Kellel on õigus ?

Kolm reisimeest vaidlesid kord selle üle, kes suudab neist kuuekilomeetrilise käigukiirusega tunnis piirata sisse suurima maa-ala.

Üks kinnitas, et suurim pindala on püstkülilikul ühe- ja kahekilomeetriliste külgedega.

„Ei, ruut poolteisekilomeetrilise küljega katab palju suurema pindala,“ seletas teine.

„Minu arvamise järgi on ring kuuekilomeetrilise ümbermõõduga see kujund, mille pindala kõige suurem,“ oli kolmanda arvamine.

Kellel neist kolmest rändajast oli õigus?

Õieti lahendajaile loositakse auhinna hää raamat.

Lahendus.

Noorusmaas nr. 10 ilmunud ülesande „Kas kell käib õieti?“ lahendus on lihtne. Vaja ainult vähe pingutada tähelepanu ja võrrelda pildi üksikasju. Pildil näeme suurlinna tänava ruttavate inimestega. Kell on seitse. Nõnda siis peaks olema kas hommik või õhtu. Üksikasjade selgusest ja inimeste varjudest on näha, et päike seisab kõrgel. Samal ajal aga puud on raagus. Järelikult peab olema kas varakevad või hilisügis. Aga ei kevadel ega sügisel ole kella seitsme ajal valge. Nõnda siis: kell käib valesti.

Õieti lahendajaist sai noorusmaalane R. Keres Tartust auhinnaks Mark Twaini raamatu „Tom Sawyeri juhtumused“.

Toimetuselt noorusmaalastele.

Noorusmaa 10. numbris oli toimetuselt kolm küsimust noorusmaalastele, milledele tuli vastuseks rida kirju. Toimetust huvitab see, kuidas Noorusmaa rahuldab noorte soove ja nõudeid, mis-sugused on noorte soovid oma ajakirja vastu jne.

Üks osa vastajaid on peaaegu kõige rahul ja neil ei ole mingisuguseid erilisi ettepanekuid, teine osa aga asub kas arvustaval seisukohal või annab nõu ja mitmesuguseid näpunäiteid.

Peaaegu kõik nurisevad, et „Noorte valla“ osa on kas väike, või puudub sageli täiesti. Tahetakse näha noorte suuremat isetegevust, noorte töid, luuletusi, jutte jne.

Toimetus on sellega täiesti nõus, on alati rõhutanud seda seisukohta ja alati oodanud kaastööd noorilt, ja sugugi mitte vaid ainult luuletusi ja jutte, toimetus vajaks noorilt kõiksuguseid ja igasisulisi kirjutusi. Kas noorusmaalaste hulgas tõesti ei ole tehnikuid, loodusteadlasi, leidureid, katsetajaid, kes teevad tegemist mitmesuguste teaduste ja tehnikaaladega ja võiksid tutvustada ka teisi asjast huvitatuid oma tegevusaladega ja töötagajärgedega.

Siiamaani toimetus on saanud noorte kaastööna päämiselt luuletusi ja proosakatseid, aga peaaegu mitte ühtki sellelaadilist tööd, millest ülalpool jutt. Üks noorist arvab, et Noorusmaa ehk on noorte kaastöö suhtes liig nõudlik ja „Noorte vald“ sellepärast nii tühi. Luulekunst aga on ala, kus tõesti tuleb olla nõudlik, ehkki toimetus seda alati ei ole olnud. Noored luuletajad teevad sageli omale luuletamise liig kergeks ja lihtseks tööks. Ärgu unustatagu kunagi, et luulekunst samuti kui muusika või maalimine nõuab kõige päält teatud käsitööliskku oskust, tehnilist vilumust. On tarbetu ja mõttetu avaldada suuri ja ilusaid tundeid puudulikus ja lohakas vormis, siis ei saada üldse miskit kunstiteost-luuletust. Ei oleks liigne, kui iga noor luuletaja loeks läbi J. Aaviku raamatu „Eesti luule viletsused.“ Säält saate nii mõnegi tegeliku näpunäite ja juhatause luulekunsti harastamiseks.

Toimetus jääb lootma edespidi suuremat noorte kaastööliste osavõttu, suuremaid huviavaldusi ja isetegevust.

Sisu asjus on tulnud samuti palju soove. Ühed lugejaist soovivad näha

ainult tõsisemaid kirjutusi vanemale noorsoole, teised seiklusjutte, ülesandeid jne. Muidugi on täiesti võimatu täita kõikide soovid. Toimetus oleks siis hullemas seisukorras, kui Halbikära Hans oma pojaga. Lugejail tuleb juba leppida sellega, et mõnes numbris leidub materjaali, mis neid ehk ei huvita,

selle eest on jälle teisi, kellele see eriti huvitav ja kes ei ole ehk nõus muude asjadega. Jõudu ja võimalusi mööda toimetus katsub pidada silmas kõikide soove, tulla vastu kõikide lugejate huvidele, olgugi mitte alati terve numbri ulatuses.

Tervisi kõigile noorile Noorusmaalt.

Noorusmaalased omavahel.

Küsimusi.

Kes on teie armsaim ajalookangelane ja miks?

V o l l i.

Vastuseid.

N° 11.

Siis, kui käisin karjas.

M a r g u s.

Siis, kui esimest korda nägin linna, tundsin end tõsiselt õnnelikuna.

M u s t V ä h k.

Õnnelik olen olnud sagedasti: näiteks siis, kui kevadel omandasin hää tunnistuse koolist. Samuti õppematkadel koolis, õppides tundma võõraid paiku.

U n i s t a v I v u.

Õnnelik olin siis, kui täitus mõni minu eesmärkidest.

V o l l i.

Õnnelik olin siis, kui sain „Noorte Punase Risti“ mälestusmärgi.

K. S o p p.

2. Suvel harrastan süstasporti. Veetlev on lennata noolena jõe siledal pinnal.

M a r g u s.

Ehk küll pole suur sportlane, armastan siiski sporti. Mitte rekordide pärast, vaid lõbu ja kehaarendamise pärast. Sellepärast pole ka mingisugust kindlat ala, vaid armastan igasugust tegevust, mis suvel võimalik: suplemist, kergesporti, pallimänge jne.

M u s t V ä h k.

Harrastan kergesporti.

E l m a r H e l l e s t e.

Harrastan kergesporti ja veesporti. Jooksu vastu tunnen suurt huvi.

U n i s t a v I v u.

Jooksusporti, sest see ei vaja kindlat jooksurada, nagu hüpped.

V o l l i.

Suvel armastan jalgpallimängu.

K. S o p p.

N° 12.

1. Õpiksin inglise keelt, sest see on vajaline mereasjanduses.

M a r g u s.

Õpiksin soome keelt, sest soomlased on meie hõimlased.

V e l i V i r u.

Kui oleks minu valida, õpiksin inglise keelt, sest seda kõneldakse suurtes maailmariikides: Inglismaal ja taasmaadel ja Põhja-Ameerika Ühisriikides. Inglise keel on ka merekeeleks ja temaga on võimalik saada läbi igal pool.

K a l j u.

Õpiksin koolis soome keelt, sest olen tuline Eesti-Soome lähenemise pooldaja. On mõttetu õppida algkoolis saksa keelt, mida kahe kuni nelja talvega keegi ei õpi rääkima. Soome keele võiks algkoolis õppida täitsa selgeks.

K ü s i j a i s e.

3. Jätaksin omale piibli.

E l m a r H e l l e s t e.

Maadeteaduse õpperaamatu.

M a r g u s.

Jätaksin ajaloo.

V e l i V i r u.

Hävitaksin niisuguse sääduseandja raamatute asemel.

A i m i k.

4. Sellepärast, et kirjandus on praegusel ajal kallis.

V e l i V i r u.

Kirjandusest huvitatud noori ei ole nüüdsel ajal sugugi vähe, miks neil aga vähe raha, see on hoopis teine küsimus.

A i m i k.

Male.

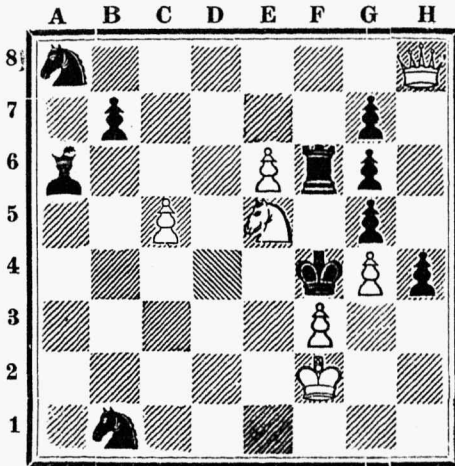
Toimetaja A. Burmeister.

Ülesanne nr. 8.

Kokku säädnud A. Karu (Tartus).

„Noorusmaa“ originaal.

Mustad.

Valged.

Valged: K f2, L h8, R e5, E c5, e6, f3 ja g4.
Mustad: K f4, V f6, O a6, R a8 ja b1, E b7, g5, g6, g7 ja h4.

Valged algavad ja annavad matt kahe sammuga.

Ülesande nr. 5 lahendus.

1. Of4—g3, Lg8 : g3,
2. Rf8—e6 annab matt.
1. (Of4—g3), ükskõik,
2. Og3—f2 annab matt.

Õiged lahendused ülesandele nr. 5 saatsid: Ilmar Rebane, Erich Laasi, An, Jaakson ja V. Milkenas (Tallinnast), Elmar Helleste (Pärnust — ka nr. 4), Gustav Vehterstein ja O. Mets (Vändrast), B. Treinbuk (Veti kast).

Ülesanded tulevad diagrammidel (seisupiltidel) saata.

Partii nr. 6.

Kesk-kahimäng.

Mängitud Leipzgis.

1. e2—e4, e7—e5,
2. d2—d4, e5 : d4,
3. Ld1 : d4, Rb8—c6,

4. Ld4—e3, Rg8—f6,
5. Of1—c4, Rc6—e5,
6. Oc4—b3, Of8—b4+,
7. c2—c3, Ob4—c5!,
8. Le3—g3?, Oc5 : f2+!

Valged andsid alla.

Partii nr. 7.

Kuninga kahimäng.

Valged.

Mustad.

S. N. Chenev.

N. N.

1. e2—e4, e7—e5,
2. f2—f4, e5 : f4,
3. Rg1—f3, Of8—c5,
4. Of1—c4, Rg8—f6 ?,
5. Rf3—g5, 0—0,
6. e4—e5, Rf6—e8,
7. Ld1—h5, h7—h6,
8. Rg5 : f7, Ld8—e7,
9. Rf7 : h6+ ja valged annavad matt järgmise sammuga.

Kabe.

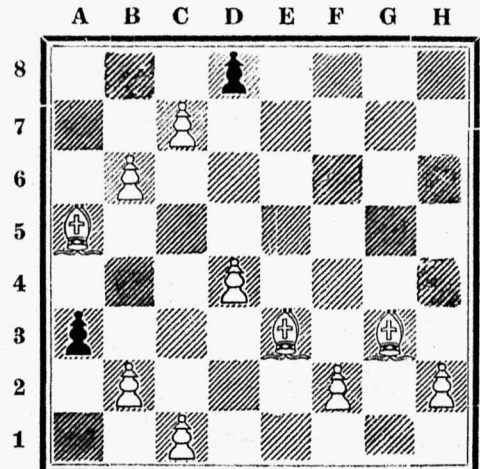
Toimetaja A. Burmeister.

Ülesanne nr. 6.

Kokku säädnud Georg Pärnpuu (Tallinnas).

„Noorusmaa“ originaal.

Mustad.

Valged.

Valged: Ka5, e3 ja g3, Lb2, b6, c1, c7, d4, f2 ja h2.

Mustad: La3 ja d8.

Valged algavad ja kinnistavad musta kabe ja kivi.

Partii nr. 5.

Mängitud Moskvas.

Valged.

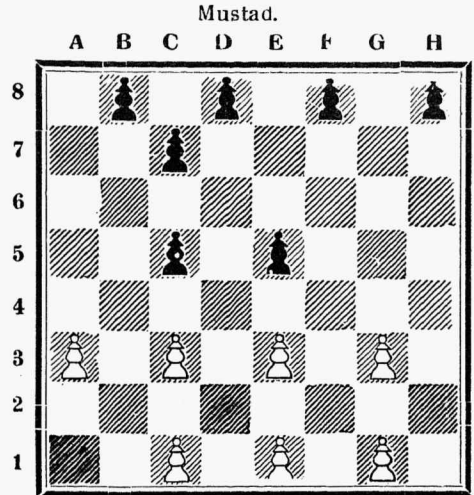
Mustad.

A. Ovodov.

S. Voronzov.

1. c3—d4,	f6—g5,
2. b2—c3,	g5—f4,
3. e3 : g5,	h6 : f4,
4. g3 : e5,	d6 : f4,
5. f2—g3,	e7—f6,
6. g3 : e5,	b6—c5,
7. d4 : b6,	f6 : b2,
8. a1 : c3,	a7 : c5,
9. d2—e3,	g7—f6,
10. h2—g3,	f6—e5!

Seis pärast mustade 10. sammu:

Valged.

11. c1—d2?,	e5—d4!
12. c3 : e5,	c5—b4!
13. a3 : c5,	e7—d6,
14. e5 : c7,	d8 : h4
- ja mustad võitsid.

On ilmunud:

Töö-õppus

Käsitöö pildiaegkiri koolile ja kodule.

Ilmub iga veerandaasta lõpul. Tellimishind 125 marka aastas, üksiknumbrid à 40 marka. Kuulutuste hinnad kokkuleppel.

Toimetuse ja talituse aadress: **Rakvere, Vaksali tän. 30, k. 1.**
Kõnetraat 2-40.

Senini ilmunud numbrite 1—3 sisust: Toimetuse poolt. — Koorimata puu- ehk kõpptööd. — Sissejuhatus õmblustööde lõigetes. — Keedukasti kodune valmistamine. — Kasulikke pisiasju. — Tõeteri. — Paberivoltimise tööde põhikava. — Tütarlaste käsitööde kava kõrgemais rahvakoolides Nürnbergis. — Traadist „pätklad“ päämurdmiseks. — Elektriga kärbsepiüüdja. — Painduva tallaga puu-sandaalide isevalmistamine. — Uutmoodi panipaik harjadele. — Kokkupandav väikepesu-kuivataja. — Savivoolimine algastele, J. V a h u r. — Klaver igale lauluõpilasele. — Kõige praktilisem (uutmoodi) klassitahvli pühis. — Nõu- (soovi ja ande) nurk.

Nr. 4 kavatses sisu: Naistööde meetodikast, A. S o o. — Paberi punumine, E. d. T a s a. — Vineeri kasutamine koolikäsitöös, T. B r a n d t. — Dünaamiline printsiip paberilõike töödes, A. B e h r s i n g. — Paberi voltimine (järg). — Traaditööd (järg). — Kombineeritud klassitahvli mall, joone-, nurk- ja mõõtlaud. — Teateid ja kuulutusi.

Toimetaja ja väljaandja JOH. KARELL.

Ilmus trükist

Noorusmaa jutukirjastik nr. 1

C H. D I C K E N S

Hind 100 marka

Pääladu Rataskaevu 22

KILK KOLDEL

Natalie Mey illustratsioon
raamatust Kilk Koldel

Noorusmaa

Ilmub 2 korda kuus

Tellimishind

200 marka

poolaastas

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühiseuse trükikoda, Pikk t. 2